Орган Руського Народного Союза в Америці

СВОБОДА

В ЛУЧНОСТИ СИЛА!

SVOBODA

РІК XX. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. ЧЕТВЕР, 29-ГО ЛЮТОГО 1912. ЧИСЛО 9. VOL. XX. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, FEBRUARY 29, 1912. No. 9.

Новинки.

¶ Із страйкового терену в Лоренс. Ситуація страйкуючих робітників значно погіршила ся. Минувшої неділі поліція арештувала чотирох страйкерів, які не хотіли уступити ся поліціянтови з дороги. Вмить після того зібрала ся тисячна товпа людий і старала ся за всяку ціну увільнити арештованих. Поліціянти почали грозити людям палками, а те привело товпу до ексцесів. Посипали ся на поліціянтів куснико дерева і каміне. Поліціянтам прийшли в поміч инші їх товариші і розпочала ся формальна бійка. З тяжким трудом удало ся поліціянтам замкнути арештованих робітників в поліційнім будинку. Після того зібрана товпа не тілько не розходила ся, але почала з цілою силою напирати на поліційний арешт. Здавало ся, що розярені люди виломлять вязничні двері і силою увільнять арештантів. Сама поліція не могла дати собі ради і повідомила про ексцеси міліцію. Зявило ся на сцені піше і кінне військо. Тоді то розпочала ся правдива масакра, така, яку можна бачити лише в Галичині підчас виборів. Жовніри пакували ся з кіньми на голови людий, а поліціянти пустили в рух свої палки. Не били людий по спині або по боках, але відразу по голові. Настав крик доптаних кіньми людий, зойк ранених мужчин і женщин, плач переляканої дітвори. Покалічено богато робітників і кількох поліціянтів. В місті панує величезне заворушене умів. З послідних телеграм довідуємо ся, що сим страйком заняло ся само федеральне правительство, висилаючи з Вашінґтону до Лоренс своїх відповідних урядників.

¶ Польські бандити. Дня 16-го с. м. повисло на шибениці в Сікаґо чотирох Поляків: Володислав Шаблєвський, літ 24; Францішок Шаблєвський, брат попередного, літ 21, жонатий, отець двох дітий; Филип Ферлінґ, літ 34, жонатий, батько одної дитини; Тома Шульц (передтим Ирна). Замордували вони задля рабунку 20-го жовтня 1911 р. молодого фармера, Фреда Ґільцова, коли той переїздив через передмістє Bowmanville.

Отсї чотири бандити враз з двома иншими: Францішком Кітою і Львом Сухомським кинули ся на фармера Ґільцова, сидячого на наладованім зриною возі, затримали віз і кількома ударами колом в голову скинули його на землю.

Нападений фармер благав'о дарова[ня] житя, просив не робити дітий сиротами і жени вдовою, обіцюючи їм все, що має при собі. Опришків тих не зворушили однак ті просьби. Добили його колами і обцасами, а коли той видавав остатні знаки житя, вложили конаючому кіл до уст, і вертячи ним, запхали його аж до горла, допчучи при тім по шиї нещасного аби його вдусити. Як фармер не давав знаку житя, вдерли з трупа ґумові чоботи та зрабували срібний зиґарок з ланцушком, записник і готівкою вісім долярів. Опісля затягнули труп в корчі, саміж сіли на віз Ґільцова і поїхали до міста. Один був так сьмілий, що пішов на поліцію з донесенєм, що в даній місцевости бачив трупа. Поліція за ту „ласку" арештувала його як підозрілого. Инші товариші арештованого старали ся в місті спродати коні і віз, та не знаючи вартости, подали ціну купцеви 200 долярів, коли тимчасом самі коні були варта 500 долярів. То здивувало купця і він завідомив о тім поліцію, котра їх арештувала. Арештовані признали ся до вини і видали своїх спільників. Всїх бандитів було шість. Два яко малолітні дістали доживотний кримінал, а решта повисли на шибениці.

Поляки говорять, що то несправедливо, аби за одного фармера чотирох вішати, а двох до смерти вязнити. Їм здає ся, що в Америці такі самі „права" як в Галичині, де вони десятки Русинів невинно посилають на тамтой сьвіт, а за то їм ані волос з голови не спаде, але єще дістають мордерці висші ранґи. А ту ті „проклятї" Американці за убите одного Айриша аж чотирох „зьомків" шлють на шибеницю. Так, так, панове Поляки, якби університетські розрухи у Львові, підчас яких убилисьте Адама Коцка, були судили судії американські, то певно кількох вшехполяків було би задиндало на шибениці. А за инші мордерства на руськім народі то би вас десятками вивішали. Але помалу сьвіт пізнає вашу воняючу кровю культуру, що де ви мешкаєте, то цивілізовані народи сторонять від вас, як від морового повітря. Аж тепер виходить на верх ваша підлота, як ви угнетаєте український народ, коли люди видять, як тут на чужині поступають Українцї а як Поляки. Всьому прийде конець. і сьвіт вас пізнає, що ви за ґатунок. — Іван Прийма, Chicago, Ill.

¶ Перестoрoга. Щоб зломати страйк на зелізничій лінії Houston Texas Central Railroad, відділ Southern Pacific, компанія сеї зелізниці вислала своїх аґентів до Ню Йорку, аби вони вербували страйколомів, спеціяльно з механіків. Перестерігаю отсим, щоб наші люди не дали ся ловити на золоті обіцянки сих аґентів, позаяк трафляєсь дуже часто, що страйкуючі робітники стріляють так званих скебів, як се мало місце в Ню Орлінс, Ла. а навіть в своїм часі в самім Гавстон, Текс. *А. Вала.*

¶ Банк Мандля. Минувшого тижня незнані люди, які не перебирають средствами в жаджі зиску, розпустили фальшиву поголоску, що дім банковий Мандля при 155 Rivington St. в Ню Йорку, банкротує.

Тисячі народу, облягли дім банковий, жадаючи сейчасового звороту гроший. Помимо запевненя самого „банкера" Мандля і його завідателя п. Канарка о певносьи і ґваранції вложеного капіталу, помимо уміщеня маси банкнотів і золота в вікні виставовім, що вказувало на богатство і стійкість банку, не вдало ся переконати заворушених умів.

Доперва в суботу пополудни і в неділю рано, відай завдяки точному і скорому виплачуваню гроший, переконали ся вкладчики, що ощадности вложені на книжочки суть певнійші, як вони в початку припускали і відібрані депозити відворотно вкладали. Одно далось притім завважати, а саме легковірність наших людий в які небудь поголоски, що потягає нераз за собою непредвиджені страти матеріяльні, бо ті, що витягнули свої гроші не чекаючи 6 місяців, після статута банкового стратили процент. Инші знова спродавали свої книжочки по 90 цнт. за 1 доляра чорним духам, що вештались поміж товпою з наміром зробити майно з чужої праці; доперва завдяки поліції і її тайним аґентам, що виловлювали подібних пташків, а й самому банкерови Мандльови, який заявив, що книжочок щадничих перенесених на другі особи, абсолютно не виплатить, не решкоджено великій страті, яку могли понести депозитори.

Наші люди є того переконаня, що кождий банк, приймаючи гроші яко вкладки, тримає їх в касі. Річ має ся проквино. Право з'обовязує кождий банк мати лишень одну четверту часть вложених ощадностий в готівці, решту вільно вкладати в підприємства, з котрих банки потягають зиски на оплачене проценту від вложених гроший. З того видко, що жаден банк не є в силі устоятись перед раптовим жаданєм звороту вкладок.

Всякі поголоски, що немов то якийсь банк буде або може збанкрутувати ніколи не повинні нас бентежити, бо поголоски ті пускають звичайно спекулянти, числячі нагзиск в наївних депозиторів, від котрих вони відкуповують щадничі книжочки за пів ціни, а відтак спродають їх по актуальній ціні.

Такі відносини траплялись і трапляють ся найбільше в Америці, де нарід легко збаламутити, але й се колись устати мусить, но нескорше аж доки наш нарід не прийде до певного степеня цивілізації. *А. Вала.*

Примітка Редакції: Не знаємо ані п. Мандля ані його банку, ані тих причин, що збаламутили публичну опінію та спричинили рун на сей банк. Мусимо лише взяти в оборону той наш нарід, котрий після п. Вали не дійшов ще до певного степеня цівілізації... Відомо, що послідними часами упало в самім лише Ню Йорку кілька банків і то таких, що мали вже свою минувшість і добре заслужену славу. Колиж пішла чутка, що в безвиглядній ситуації найшов ся ще один банк, і що людські гроші загрожені — то щож дивного, що налякані депозитори хотіли дістати назад свої ощадности? Адже упало кілька инших банків, то чомуж така сама судьба не моглаб лучити ся і п. Мандеви?... Нам здає ся, що наш нарід дійде до „певного степеня цивілізації" аж тоді, коли свої тяжко запрацьовані ощадности буде складати в почтових щадницях Злучених Держав, а не в банках приватних, та ще нераз без ніякої поруки і без ніякого правного обезпеченя. Є в Ню Йорку почтова каса ощадности. Там нехай наші люди складають свої центи, бо там вони найбезпечнійші.

¶ Химерне веремя. Минувшого понеділка, около 10-тої години вечером навістила околиці Ню Йорку величезна туча, получена з громами і блискавицями. Дощ був такий обильний, що улиці станули відразу під водою. Вітер дув із скоростию 60 миль на годину. Громи били один за другим як серед літа, а кольосальні лискавки прорізували що хвиля нічну темряву та сліпили очи зачудованих сею несподіванкою людий. Перед вечером того самого дня падав в Джерзи Сіти і Ню Йорку сніг і була зима, а за пару годин після того повіяв з полудневого заходу сильний вітер і приніс літну тучу. Щось то сьогорічне веремя дуже вередує. Ще людиска не вигоїли відморожених недавно уший, а тут вже й громи луплять! В половині місяця лютого тріскучі морози, а при кінци — літна буря.

доли панські собаки, так що лишало | щось бовир...

(Дальше буде).

ДОПИСИ.

З Pittsburg, Pa.

Каже народна пословиця: Кого Бог хоче покарати, тому відбере розум. І Русини в Америці вже зачинатють тратити розум, здоровий осуд, а се ознака, що упадаємо. Возьмім до рук першу ліпшу американсько-руську ґазету — аж жах бере чоловіка: нічо реального, нічого пожиточного, лиш лайки одних на других, лиш вихвалюванє себе самого, а плюгавленє противника, хочби він був найчеснійшою людиною. От се є зміст американсько-руської преси. Придивім ся відносинам між Русинами, відносинам церковним, громадянським — то нам волосє стане дубом на голові. Таж ми цілковито не поступаємо наперед, а навпаки, цофаємось спорадично в зад. То дуже болюче дивити ся на такий моральний занепад. Фальшива наскрізь амбіція подавила цілковито уми нашої суспільности в Америці.

Маю тут на думці відносини між Русинами в Пітсбурґу, в тім Пітсбурґу, що то колись був руськими Атенами на чужині. „Tempora mutantur et nos mutamur in illis". Зміняють ся часи — на жаль для нас па гірше. Діленє нас на партії, партійки аж до нескінчености, се, здаєть ся, ідея теперішних декотрих духовників руських в Америці.

В ч. 6 „Свободи" ми вичитали допись з Пітсбурґа, де між иншими читаємо: „Честь Вам Пітсбурщане!... Ви прогнали мраки тьмаві — себ то киринників і фальшивих патріотів і просьвітителів з своєї парохії, що тілько одно лихо вміли сіяти"... і т. д. Значить ся, після пана дописувателя „Присутного", всї запаморочені кацапи, котрі через кілька літ належали до православної парохії і ще тепер є сліпим орудієм московських посіпаканаганячів — суть ліпшими патріотами, як ті, котрі старались о добро парохії і громади, а на яких тепер на кождім кроці щує ся? А що ті славні „патріоти" не хотіли на вечерницях співати „Ще не вмерла Україна" і тілько під пресією опінії публичної сьпівали, се шан. дописуватель замовчує. А що ті славні „патріоти" ненавидять всьо, що має марку народню — се також шан. дописуватель замовчує (впрочім се до теми не належить).

Та щож — може п. „Присутний" не знав гаразд пітсбурських відносин то і не доцінив „неутомимої праці" нашого „провідника".

Дякувати Богу доробились ми на чужині, що тепер навіть такі Словаки накпивають собі з нас; ось одна словацька часопись писала таке: „Rusin lem do obeda mudri, a po obedze to už ne možna z nim hutorič, bo zhlupeje" (се після інформації одного гр. кат. гал. сьвященика). — От тобі патріоти, от люди, що конечно пнуть ся на котурни, котрим одно лише на думці: догодженє власній спаченій амбіції. І такі люди хотять проводити в суспільности, а що більше, хотять, щоби їх поважати (о се їм головно ходить).

Судьба руського народа в Америці лежить поки що в його руках (до третого поколїня ще кавальчик) і єсли народ сам не заопікує ся собою, а спустить ся на псевдо-патріотів, а сам буде спати, то ті „неутомимі" так ся заопікують ним, що запровадять його до руїни моральної і матеріяльної; а тогди двигнути ся буде вже запізно. І будьмо переконані, що як тепер не возмемо ся до праці над самими собою, як не запанує між нами згода і солїдарність — то колись наші внуки будуть нас проклинати.

З Watervliet, N. Y.

Отсим хотївбим Вп. Читачам „Свободи" дати відомість, про основанє читальні в нашій громаді. Може видавало-б ся, що се справа наша приватна, та шкода би нею забирати місце в часописи, та я зазначу, що закладанє читалень ту між нашими поселенцями в Америці то справа важнійша від инших і повинна не лише інтересувати наш загал, але і побуджувати до наслїдування.

Віче в справі основаня читальні було місцевим сьвящеником о. Емілїяном Бартішом заповіджене кілька неділь наперед, причім докладно пояснювано і доказувано пекучу потребу основаня читальні, де могли-б наші братя-Русини в вільних хвилях набувати цікавих і поучаючих відомостий. Товчком до сеї справи були ті невідрадні відносини між тутейшими Русинами, іменно то, що вони від давна розбились на два табори: один завзятий, схизматицький (мають церкву і бородатого) а другий не дуже трівкий, греко-католицький...

Змаганя в згаданій справі не були без успіху, бо в минувшу неділю (18, II.) всї численно зійшлись до церкви на вечірню, де полились знов теплі слова заохоти основаня і користуваня з читальні особливо тепер, з наближаючим ся великим постом. Відтак всї знайшлись в прекрасній і просторій, тутейшій церковній галї.

Настрій підніс ся, коли на галї появились запрошені сьвященики з сусїдних парохій.

Віче отворив місцевий сьвященик і вказав на ціль, для котрої скликано віче; відтак запросив на предсїдателя віча гостя-сусїду з Cohoes, Впр. о. Алексія Пеленського, котрого всї серед горячих оплесків яко гостя-предсїдателя повитали.

О. Предсїдатель подякувавши всїм за ту гідність, молитвою почав се важне діло, діло основаня читальні.

На секретарів віча покликано місцевого дякоучителя п. Д. Андрейка і п. Михаїла Мадараша.

В своїй красноріччивій бесїді вияснив о. Предсїдатель ціль читальні, її значінє і вичислив користи, які пливуть з добре веденої читальні. вказав що єсли всї культурні народи горнуть ся до науки і просьвіти і тому так скоро поступають наперед, то і наші братя-Русини не повинні в тім взглядї лишатись по заду, але повинні також орґанізуватись в просьвітні товариства де будуть мали нагоду почути і довідатись про нашу історію, нашу віру, народність і т. д. і тим самим будуть могли тим щирійше полюбити своє. Відтак до голосу записалось кількох бесїдників.

Перший промовляв місцевий сьвященик і заохочуючи всїх гуртовно приступити до сего діла, звернув передовсім увагу на се, що тутешна читальня буде мати більше характер церковної читальні, де буде ся з історичних книг відчитувати і пояснювати ріжні квеетії з обсягу нашої віри, церкви, обряду і т. д., над котрими наші люди диспутуючи голову собі ломлять а нераз і чублять ся „за віру", найчастїйше при барі... а в дійсности жадних правдивих відомостей не посїдають. При тім декотрих „підозріваючих"... потішив, що читальня ся не буде мати жадної партійної краски, а буде розвиватись в дусї і напрямі згіднім з засадами нашої віри і греко-католицької Церкви.

По тім забрав голос п. Прокоп Рончковський і рівнож висказав конечну потребу основаня згаданої передбесїдником читальні, бо сам о тім знає, що наші люди так охочо люру, але де? — по сальонах!... а прецінь церковна галя є відповіднійша на се бо неодного (особливо в постї) відтягне від сальону і осьвідомить!

Дальше говорив п. Стефан Могила і доказував, що Русини тут в Америцї длятого так покидають свою віру і народність, бо не суть просьвічені і не знають хто вони є! Перший ліпший, нужденний, платний аґент потрафить Русина за ніс водити і відтягати від своєї віри і народности! Так було — говорив — і в краю де Русини улягали ріжним жидкам і ляшкам і хрунили при виборах; по ріжних урядах мусїли „цьвірінькати" по польськи а Ляхи паношились і бідного темного Русина ще гірше угнетали і винародовлювали! І так було так довго, доки Русини, заохочені по більшій части ревними сьвящениками-народовцями, почали орґанізуватись і закладати читальні! Читальні осьвідомили і просьвітили нарід, читальні отворили Русинам очи і навчили їх любити своє, то є свою греко-католицьку віру і свою народність! Тому — кінчив свою бесїду — єсли були і є потрібні читальні, то ту в тій забаламученій Америці читальні, сто рази потрібнійші, длятого в тій цїли і ми заложім собі ту читальню, а вона при Божій помочи причинить ся до добра і слави нашої Громади!

По нім промавляв п. Тимофтей Криніцкий і висказавши конечність і користи з читальні, піддав плян і гадки, після яких читальня моглаб успішно розвиватись; згадав і за вибір відповідних книжок і часописий для читальні.

При тім остеріг п. Алексей Петрик, що при виборі книжок і ґазет повинно ся уважати, щоби не спроваджено таких, що противлять ся нашій греко-католицькій вірі, бо злі книжки і ґазети то так небезпечні як огонь: хто бавить ся огнем, той мусить попечи ся!

Ту гадку притакнув і розвинув місцевий сьвященик і зрозуміло пояснив і прикладами доказав, як шкідливим є вплив читаня ріжних небезпечних „друкованих" річий, котрі баламутять і приносять тим більшу шкоду читачеви, чим менше читач є інтелїґентний і учений.

П. Симеон Бабяк висказав бажанє, щоби при читальні основано школу для неграмотних.

П. Йосиф Катулька, сказав, що читальня буде мати приклонників, що будуть ю попирати і горнутись радо до просьвіти, але наперед о тім знає, що знайдуть ся і такі „шкідники", що будуть ю підривати... На се відповів місцевий сьвященик, що се справдї болюче, але то не повинно знеохочувати, бо такі шкідники на жаль всюди між Русинами знайдуть ся... такі відносини подибують ся „навіть" між зьвірятами: одні вірно пильнують і стережуть свої хати, а другі (безроги...) ту хату підривають...

Коли до бесїди ніхто більше не голосив ся, тогди почав ся впис в члени читальні; зараз на початок вступило понад 60 членів, а з того ясний доказ, що Русини в Watervliet зрозуміли, як користною може ту бути читальня до красшого розвою тутейшої парохії. З членів вибрано слїдуючий уряд читальняний: предсїдатель о. Емілїян Бартіш, заступник п. Михаїл Мадараш, секретар Тимофтей Криніцький, заступник і бібліотекар Стефан Могила, касієр Теодор Кацак. Ухвалено таку назву: „Читальня Греко-католицької Церкви в Watervliet, N. Y." Ухвалено платити по 10 цнт. місячно і сходити ся поки-що два рази тижнево. На тім молитвою закінчено се тій надії, що причинили ся до доброго діла, до основаня своєї церковної читальні! Дай Боже, щоби та читальня як найкрасше розвивала ся і просьвічала наших братів і... щоби немала жадних „шкідників", а єсли не просьвітить тих „шкідників", то дай Боже, щоби бодай колись їх дїти в тій читальні просьвітились і щоби не цурались свого, але були гордими з того, що суть Русинами і вірними дїтьми своєї греко-католицької Церкви!

Присутний.

З Chester, Pa.

Заходом сьпівацького місцевого Бояна відбуло ся перший раз у нас представленє „Наталка Полтавка". На першім місци мусить ся похвалити аматорів, котрі відограли свої ролї знаменито. Ролю Наталки відограла п. К. Шлемко, дївчина, не лиш гарна але і правдива акторка. Вона за свою гру від публики збирала численні оплески. Ролю Терпелихи відограла п. К. Іжак; як своїми рухами, так і гарною бесїдою одушевила нарід; аж чужинцям завидно ставало, що у нас такі понятливі дївчата, та з такими гарними прикметами. Ролю Возьного відограв п. П. Левицький; сей на причуд гарно вивязав ся з своєї задачі, як бесїдою так і повагою; се був справжній тип возьного на Україні. Ролю Виборного відограв п. Т. Колодій; коли тілько показав ся на сцену, нарід зі сьміху не міг повстримати ся; навіть ворог мусить йому признавати, що він відограв знаменито свою ролю. Петра грав п. Д. Яворський, а ролю Николи п. А. Тимків; оба рівнож гарно грали, немов правдиві актори.

Правда, людий не було тілько, що повинно би бути; в Честер є Русинів до 700 душ, а було на представленю около 250 осіб. Мало, але не дивота, бо у нас нарід спить, а до того ще здеморалїзований. Досить лиш згадати за ті всї клопоти, які ми пережили. Був у нас колись і хор гарний і нарід горнув ся до церкви; та вистало лиш 2 місяці побуту одного з сьвящеників, а всьо перевернуло ся до гори ногами.

Тепер на його місце Преосьвященний дав нам за сьвященика о. Строцького і видно, що сам Бог зглянув ся на нас. На місце такого, котрий псув на кождім кроці, прийшов сьвященик правдивий проповідник віри Христової. Він доперва у нас 3 тижні, а вже много доброго зробив. О. Строцький привіз зі йобою дяко-учителя, п. Стефана Ціміхуда; сей дяко-учитель сейчас зачав скликати співаків і до 2 тижнів дав представленє, на котрім нарід пізнав своє рідне, своє дороге. За се складаємо йому велику подяку. Дай Боже, щоби у нас о. Строцький довше побув і разом з п. Ст. Ціміхудом двигнули наш нарід і піднесли нашу парохію, котра була упала, а котра може бути взірцем других.

Ви-ж, братя Русини, не забувайте свого, а горніть ся всї разом, а тоді наше нам найдорожше, бо руське буде процвитати.

Свій.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

КОЗАЦЬКА ПОМСТА.

Оповідане з козацької старовини.

(Дальше).

— Успокій ся, мій сину, каже старий. Їх мука давно вже скінчила ся, вони тепер щасливі у Бога. Жили тут по божому, любили ся, то там певну нагороду дістали. Через свою мученичу смерть, вони всі гріхи свої спокутували.

— Хиба-ж можна не плакати, слухаючи такого? та-ж се ніхто другий, як мої рідненькі батько-матір.

— Чи ти лише того сюди приїхав з Січи, щоб про се довідати ся?

— Не йно того я приїхав. Я приїхав, щоби їх смерть помстити.

— Ти з лопатою на сонце йдеш. Вас лише двох, а в селі помочи ти не знайдеш...

— Мені помочи чужої не треба. Не так я пімщу ся, як би ти гадав. Моя помста буде... діявольська, гарна...

— З огнем ти граєш ся, козаче, от гляди краще, щоб тебе в селі не було, поки на день виберезь ся.

...Рано вже в замку знати муть, що в селі є Запорожці, а тоді вас піймають, позрубують буйні голови, а мене киями убють до смерти, що я вас не видав зараз.

— Не журись, ми зараз з відсіля поїдемо, а тепер розкажи мені далі, що пан робив з того часу, та що він тепер робить...

— Як пан вилизав ся з рани, ще лютійший став та вже не довіряв людям і не припускав нікого до себе близько.

Людий мучив як і перше, а перед пятнацяти роками він одружив ся.

— А діти у нього є?

— Довго не було, аж згодом. Тепер є у них пятилітний синок, Стась. Пані дуже добра людина, за народом обстає. Та пан її мучить, знущасть ся, кажуть що її побиває. Вона бідна. Та вона на те не зважає, а обороняє бідних людий, як може. Коли пана нема дома, вона по селу ходить, вступає до наших хаток, людий спомагає, чим може. Та все плаче, небога, та людий просить, щоб її дитини не проклинали люди. А вони її всі страх люблять, ангелом зовуть. То справді ангел.

— Вона Ляшка?

— Либонь, що так. Вона нераз каже, що збирала ся втікати до своїх, та її бідного народа жаль.

Ми їй віримо, бо вона не може говорити неправди.

— Вставай, Максиме, каже Карпо до свого товариша — нам пора...

— Куди-ж ви, сини мої?

— Опісля знати меш. Тепер лише поблагослови на святе діло, батьку, хоч нерідний, та щирий...

— Що ти, Карпе, загадуєш у двійку? питає наляканий Прокіп.

— Опісля почуєш. Коли би нам не повелось, то і об тім знати меш, тоді помолись Богу за наші грішні душі.

— Та ти хоч пані не чіпай, чуєш? вона сьвята.

— Ні, я її пальцем не рушу, коли вона справді у тебе така сьвята. У мене друге діло на думці.

Старий перехристив їх, і вони вийшли. Вивели коний і поїхали в ліс. Ще тодла глуха ніч. Максим Веретенко зачинив за ними ворота.

Заїхали в найбільшу гущавину. Як йно стало на сьвіт заносити ся, Карпо подав ся на край ліса, полишаючи товариша з кіньми. Він хотів розглянути околицю, та звідси з поза комишів, що росли з сього боку в ставі, нічого не видно. Карпо виліз на високого дуба, і з відси побачив цілу околицю. Зараз при лісі зачинав ся великий став і простягав ся аж до замкового муру. На мурі стояли високі башти з гарматами в вікнах. За муром пишав ся гарний замок, вкритий мідяною бляхою та черепом.

При замку була одна висока вежа з годинником. З відси певно було видно цілу околицю. Біля замку з одного боку росли за муром високі дерева. Їх грубі гилї перехилились аж через мур. Став притикав до замкового муру лише з одного боку. Далї окружали замок широкі рови, в яких блищала вода. Вода в ставі була спокійна, рівна, мов зер-[ка]ло.

Карпо придивив ся усьому добре, заки злїз з дерева, і пішов до коний. Та як же він счудував ся, коли не застав тут Максима, а коні стояли з позавязуваними мордами.

— Що се за причина? подумав Карпо занепокоєний. Хиба-ж його вислїдили, та піймали? Та Максим не дави себе взяти так мов барана. У нього пістолї і шабля не аби яка. А чомуж би і коний не забрали? хиба що засїли на мене. Ну, пождемо, побачимо. Карпо порозвязував коні, і вони стали зараз обгризати галузки та скубати траву. Карпо приляг на свиті і закурив люльку.

Ждав так до полудня і вже справді неспокійний був за свого побратима. Аж відразу почув шелест межи корчами. Він підвів ся з землі, добув пістоль і натягнув молоток.

— Чейже тобі не прийшла охота стріляти до побратима — заговорив Максим, ще заки показав ся.

Карпо дуже зрадів.

— А ти куди блукав?

— Дороги шукав. Коли прийдеть ся втікати, так щоб знав, в котрий бік.

— В лїсі не здибав нікого?

— Лише одного медведя, а більш нікого.

— А з відки ти знав, що нам втікати прийдесь?

— Хиба-ж се така штука відгадати? Від чого-ж я козак? Чейже не гадаєш брати замок приступом у двох. Ти щось иншого задумав, тай не питаю тебе. Коли буде треба, то сам скажеш...

Тепер полягали оба на землю, а Карпо став оповідати про свій замисл...

III.

Пан Овруцький почував себе у своїм замку цілком безпечним. Він знав добре, чого від своїх хлопів сподївати ся, і тому держав себе обережно. Замок був околений водою і глибоким ровом. Сюди вели лише дві брами на против себе на замкове подвіря. Одна брама була забита; заходили лише одною желїзною, що вела по під високу башту, на якій стояли армати. На баштах сторожило наємне німецьке військо. У замку заведений був військовий порядок. Військом командував Німець — офіцир, якого звали ротмістром. Йому платив пан добре, і тому він вірно йому служив.

Вже два рази намагали гайдамаки здобути замок, та ні разу їм не повелось. Хиба своїми трупами замкові рови загатили.

Від послїднього гайдамацького набігу пан Овруцький став ще обережнійший. Він знав, що гайдамаки йому не вибачуть того, та що їх в околиці повно. Тому він боячись о себе не виходив з замку нікуди. Він й до сусїдів панів бояв ся навідуватись і перебував, коли не в просторих замкових покоях, то в замковім огороді. Тут йому не ставало хиба птичого молока. Усе мав, чого душа забажала.

Покої були гарненько і богато прибрані. У городі всїлякі цьвіти, дерева, були й такі непривичні до нашого сонця, що їх було треба під зиму вкривати соломою. На замку жило багато веселих дворяків, приїздили гості і перебували тут цїлими тижнями, або й довше. До того держав пан ще італїйських музикантів та сьпіваків. По цїлих днях та ночах лише гульня, музика, сьвіти, театри... І ту всю громаду дармоїдів треба було заплатити, нагодувати та напоїти, і на все те мусїв достарчити засобів поневолений український хлоп своєю працею, кривавим потом.

З того, що пан Овруцький заєдно перебував в замку і нікуди не виїздив, він розлїнивів ся дуже і потовстів. Тільки було в нього руху, що яких дві години перед обідом проходжував ся по замковім огороді, і то все в одну пору.

Пан Овруцький любив жирно їсти та добре випити. Особливо при вечері не пропустив ніякої страви. Його кухар Француз вигадував що раз нові страви, а пан нічого не жалував, щоби лише було що добре і богато їсти. — Такий тоді у панів звичай був. Столи мусїли вгинати ся від срібної та золотої посуди та такого множества печеного і вареного, що було-б чим у двайцятеро тільки людий обділити, та ще би осталo. Народ завмирав з голоду при тяжкій праці, а пани їли, аж животи тріщали. Решту їла служба, останки доїдали панські собаки, тай ще лишало ся. У панів називала ся добра гостина тоді, як всї понаїдали ся до несхочу, тай ще половина лишила ся. Хто-б давав гостям тільки лише, що треба, такого прозивали би скупягою, і всї би його вминали.

Пан Овруцький наївши ся при вечері до сита, випивши вина, як усї товстяки при кінці вечері засипляв при столї. Тоді приходили два лакеї, брали його по під руки і вели в спальню. Тут його роздягали і клали в пухову постїль, де він зараз захропів.

Гості тим не бентежились. Вони тепер ще краще забавлялись, бенкетували аж до рана, поки їх пяних не порозносила служба до їх покоїв.

Могли спати, доки воля.

За те пан Овруцький за порадою свого лїкаря вставав ранче всїх. Вправні лакеї мили його мов кабана, натирали, одягали в шовкову одежу і пан виходив зі спальні поперед усього до замкової каплиці, де ксьондз читав мшу.

Вже то пани побожні були. Молили ся або казали другим за себе молити ся, та ся молитва не перешиняла їм заразз знущати ся над своїми хлопами. У тім не бачили нїчо злого, бо-ж хлопа не вважали чоловіком, лише хамом, котрого Бог на те й сотворив, щоб працював на панів, вибранників божих, за яких себе вважали пани.

По мши їв пан сніданє з жінкою і синком, а відтак виходили всї у замковий огород проходжувати ся. Туди жадних гостий не пускали. Пан хотїв тут бути сам. За ним йшов оден лакей, а малого Стася проважала вчителька Француженка.

Так було воно і того дня, коли Карпо з Максимом загадали виконати своє дїло.

Як йно стало на сьвіт заносити ся, Карпо роздяг ся до сорочки, здіймив чоботи, підперезав ся довгим мотузом та заткнув за пояс гострого ножа. Він підкрав ся під замок, перепливр рів і скрив ся під муром в корчах. Відтак закинув мотуза на звисаючу гиляку і мов кіт видрапав ся на мур. З тим мотузом пішов він дальше муром, криючись поміж галузи дерев, поки не опинив ся над самим ставом.

Тут ріс на мурі корч рябини. Карпо понавязував на мотузі ґузів, привязав один конець до корча рябини, і по нїм наче по драбинї спустив ся в низ до огороду. Тут були під муром корчі і він тут скрив ся.

Недовго тут пересидів, як прийшло кількоро людий з мітлами замітати стежки в огороді. Карпо слухав їх розмову.

— Сьогодня либонь даремне трудимось, говорив один — паньство невидуть.

— Чому?

— Пані щось нездужає, а товстякові самому не схочеть ся рушатись, — розлінивів ся мов кабан...

— Скажи ще раз так, най почує огородник, а тоді дістане ся тобі на горіхи...

— Добре кажеш — от так вихопилось...

— Сьогодня пани на польоване вибирають ся...

— Вибирали ся, та не виберуть ся, налякались...

— Чого хиба?

— Вже-ж не вовка, а гайдамаків. Каштелянови донесли, що вчера приїздили в село якісь два чужі козаки, Запорожці либонь.

— Еге-ж! ну і що?

— То бо найбільше їх лякає, що ніхто не знає, ані звідкіля, ані пощо приїздили, ані куди дїлись. З рана перешукали гайдуки ціле село, кождіську хату, клуню, за кінським гноєм шукали, і нічого не знайшли... Тоді каштелян велїв того дворака випарити, аби панів не лякав даремне, а панів всиокоїв... Але в страха великі очи, і вони таки боять ся.

— А як ти гадаєш: були козаки, чи не були?

— Були, каже шепотом, виїхали з ліса, віхали в село, а опісля мов під землю запали.

— Коби Господь милосерний прислав їх, може би панів трохи приборкали, та нам би лекше жило ся...

— Мовчи! Житя тобі не миле? За таку зухвалу мову можеш повиснути.

— Правда! Спасибіг за осторогу. З болю то і язик не хоче мовчати, та все щось бовтне...

— То його цикуси... Каштелян таки мабуть звелить перешукати ліс...

— Не знать, що з ними?

— З козаками? Їх лише двох було. То либонь лише розїзд.

Головна сила десь недалеко має бути, бо двох чей же на таке зухвальство не зважили би ся. Та-ж то ціла Вкраїна знає, що в Красноставцях козацького духу не сміє бути...

— Знаєш ти що? — Я завтра тїкаю в сьвіт за очи, вже не видержу. Тамтого тижня за один листок, що лежав на стежці, мене вибатожили — вже не видержу... Впрочім чого менї тут оставати? В мене нема нікого...

Я круглий сирота...

— Ти дурний, Дмитре, коли-б менї так, я би давно втік, а то жаль менї батька, я втечу, а його на смерть вбють.

Дальшу розмову перебив огородник. Вони оба стали пильно замітати. Другі люди пішли далї. Огородник став їх лаяти, чого дармують.

— Та сьогодні і так не прийдуть сюди ясновельможні, бо, казали, що пані нездужає.

— Який ти мудрий, каже огородник, а я сам бачив, як всї йшли в замкову каплицю.

Карпо аж зрадів, почувши таке. Коли-б паньство сьогодня не прийшли, требаби тут сидїти до завтра, а ще чого лїпшого моглиби його товариша в лїсі винюхати, а тоді всьо пропало.

Тепер біля Карпа стало тихо. Робітники пішли далї. Довгенько ще сидів Карпо не рушаючи ся, поки не почув гамір від замку. Він розхилив легонько корч і дивись на стежку, вислану білим піском. Стежка була проста і тяглась аж до замку. Туди йшли ясновельможні паньство. Передом біг маленький білий, кучерявий песик, нетутешньої породи. Карпо аж зубами заскреготів з лютости і закляв. Собачка певно його зрадить і перешинить йому доконати те, що замислив. Песик побіг геть на перед. Далї йшла якась худа пані, ведучи за руку малого хлопчика. Він був марний, блїдий, дрібний мов перце. Хлопець щебетав щось до своєї товаришки, чого Карпо не міг розуміти. Подалї за ними ступали самі ясновельможні. Пані висока і струнка, а він мов кабан. Череватий мов бочка. Живіт підперезаний богатим поясом телепаєть ся за кождим шагом, то в одну то в другу сторону. Видно було, що тяжко йому було ходити: ледво переваливав ся черевач з одної ноги на другу.

Карпо немав часу їм приглядати ся, бо цілу його увагу займала собачка. Вона прибігла в те місце скоком, несучи високо то одну то другу задню лабу і від разу занюхала Карпа. Вона стала придивляти ся цікаво Карпови, і раз залаяла. Карпо сидів мов закаменілий, та пильно дивив ся на неї. Песик приступив близше, осмілив ся, і став Карпа обнюхувати. Карпо блискавкою хопив її за мордочку, здавив так, що й не пікнула, і відрубав одним замахом ножа голову.

Песик не видав з себе ні одного стону. Се діло ся в густих корчах, і ніхто не міг його видїти. Карпо спрятав собаку поза себе і сидів дальше, поки не надійшов сюди хлопчик з товаришкою... Мов кіт на молодого воробця кинув ся Карпо на йдучу пару і хопив хлопця під паху. Вчителька так налякалась, що заніміла зовсім, хлопець зверещав мов не своїм голосом. Тоді то ясновельможні побачили, що діють ся. Карпо скочив до муру і по мотузї видрапав ся на гору. Тепер закричала і вчителька і побігла против ясновельможних, ломлючи руки. Та вони й самі бачили, що стало ся. Пані стала бічи що сила, випереджуючи черевача, що телепав своїм животом на всї боки. Тепер опять побачили Карпа. Він босий стояв на мурі, держачи в лївій руці вючого ся хлопця, а в правій окрівавлений собачою кровю ніж.

— Не пізнаєш мене, пане Овруцький? гукав в низ, а очи у нього вогнем блищали. Я Карпо Кожушенко, твій підданий, а тепер вольний запорожський козак.

Я син того Петра Кожуха, якого ти звелїв киями до смерти вбити. Я син тої Кожушихи, що тобі пику розцарапала, тай теж під киями згинула.

(Дальше буде).

КАЛЕНДАР.

ЛЮТИЙ.

н. ст.	Дні	Руські сьвята
29	Четвер	Памфіла
1	Пятн.	Теодора
2	Субота	Льва папи
3	Неділя	2. Посту. Архіпа
4	Понед.	Льва
5	Вівтор.	Тимотея пр.
6	Середа	Евгенія

Новинки.

¶ Наша „цивілізация". Комісія, установлена тутешним конґресом в ціли розсліджения відшкодовань, плачених робітникам за случаї покалїченя підчас праці, найшла таке: з суми 10 мілїонів долярів, заплачених в минувшім році робітникам занятим при тутешних желізницях титулом відшкодованя за понесені ними покалїчення ледви половина дістала ся до рук пошкодованих або їх спадкоємців. Другу половину відшкодовань забрали лоєри.

Щоби зарадити сему, ся комісія пропонує ухвалене нового права. Після нього желїзничні компанії малиб платити трохи висше як до тепер відшкодоване, а се спричинилоб, що пошкодований діставби суму три рази більшу як се діє ся тепер. Як подають часописи, в Вашінґтоні ухвалять се право. На жаль, з нового права будуть могли користати виключно лиш робітники стоячі на службі у желїзничних компаній. Жертви усїх инших галузей промислу остануть і дальше жерелом визиску адвокатів, позаяк конґрес має контролю тільки лиш над корпораціями такими, які, подібно як желізниці, займають ся міжстейтовою торговлею.

І чи се не встид для нашої цивілїзації?

Німеччина уже від давних літ має розумне і скуточне право в справі відшкодовань робітників за дізнані ними підчас праці покалїчення. В Анґлії рівнож заведено вже таке право. Лиш у нас, прим. в стейті Ню Йорк, суди узнають подібне право за „противне духови конституції"!

І се в 20-ім столїтю!...

¶ Одна з польских ґазет, виходячих в Галичині, пише, що вона довідуєть ся з автентичного жерела, що галицький сойм має бути розвязаний. По розвязаню сойму правительство надасть соймову виборчу реформу. Русини дістануть такий процент мандатів, як до парламенту, отже 26¾% з числа усіх послів на основі факультативного національного катастру. З усіх міст дістануть Русини 2 мандати. В більших містах будуть округи двомандатові, щоб побіч Поляків мали мандати також Жиди.

¶ Анґлїйська часопись „Трібюн", що виходить в Едмонтон, (Канада) подає, що Січинський мав (?) прибути з Ню Йорку до Канади. Згадана часопись довідуєть ся також, що ніби австрійські власти оставлять Січинського вже на волі, бо за ним обстоює весь український народ. Цікаво, як би так Січинський показав ся публично, в що перемінила би ся така „заява" австрійських властий.

¶ Перший староста Українець на Буковині. Недавно призначено в Вижниці нового старосту, Українця. Є се перший політичний урядник Українець на становищи старости в сю австрійську Русь-Україну. В Галичині на 50 українських повітів нема на становищи старости жадного Українця, а все Поляки. На Буковині монополь в політичній адміністрації мають Німці.

¶ Українська школа вправ. Альбертинський парламент (Канада) ухвалив 29-го січня с. р. 3.000 дол. на заснованє української школи вправ; школа ся буде заложена правдоподібно в Едмонтоні. Мr. Mitchel, міністер просьвіти, вказував на потребу заснованя такої школи, мотивуючи се тим, що много учителїв чужинців в публичній школі в Кальґарах не може робити доброго поступу, тому, що їх знанє анґлїйського язика не було вистарчаюче. В маючій ся заснувати школї вправ, здаєсь, не буде учитись в українській мові, лише буде більше дбатись і старатись, щоб ученики одержали як найбільше знанє анґлїйської мови, яке в звичайних публичних школах годі їм якo чужинцям давати. Хотяй ся школа, буде призначена для Українців, в українській мові не буде ся, здаєсь, учити, а то з тої причини, що давши науку в українській мові, всї прочі чужинці зажадалиб таких шкіл зі своєю викладовою мовою, а се, як подають анґлїйські часописи, було-б колодою в поступі і розвою Канади.

¶ Селяни памяти свого учителя. Дня 21. грудня м. р. обходили селяни в Ясениці сільній, пов. Дрогобич, другу річницю смерти свого довголїтного учителя і провідника громади, бл. п. Михайла Созанського. Діяльність померлого, звісного в цілїй Дрогобиччині патріота, мала для Ясениці справді благодатні наслїдки. Є се тепер одна з найсьвідоміщих громад Дрогобиччини, з якої рік-річно пливуть значні жертви на бурси в Дрогобичи і на „Рідну Школу", на котру сего, року вставлено в громадський буджет 100 корон. Смерть бл. п. Созанського, що наступила несподівано на далекій чужині, була для громади болючим ударом, а сумні обходи роковин його смерти є доказом, що наш нарід уміє цінити і пошанувати своїх провідників і їх память.

¶ З поля турецько-італїйської війни. Дощева пора є причиною, що італїйська армія не може розвинути на ширшу скалю воєнної акції у Тріполісї. Побережа Тріполісу і Киренаїки по більшій части ще в руках Турків і заприязнених з ними Арабів, і длятого не може бути поки що й бесіди про цілковите занятє Тріполісу, а особливо його побереж через Італїйців. Однак Італїйці числять на дві річи, а іменно на се, що Туркам забракне поживи і амуниції, бо її довіз так через море як і через Египет є цілковито неможливий, внаслідок пильного бережения і обсадження анґлїйським військом египетських границь; а по друге, італїйські воєнні кораблі пильно бережуть берегів Тріполісу. З другої сторони числять Італїйці ще і на те, що на весну удасть ся їм викликати повстанє в Альбанії і Македонії і через те Туреччина буде мусїла звернути усе своє військо і грошеві средства на те, щоб удержати згадані краї під своєю властию. Також і Туреччина не булаб від того щоб вже раз спекати ся сеї війни і відступила-би вже Тріполіс Італїйцям, еслиб не боялась, що через те стратить симпатию в цілім магометанськім сьвіті. Думає отже вона вести війну, як довго дасть ся, щоб опісля сказати: ми всьо робили, що в наших силах, однак годі було щось доказати, бо бракувало нам і гроша і війська і фльоти. Італїйський воєнний корабель, „Читта де Катанія", що вернув з довшої обїздки тріполітанського побережа, приніс вістку, що обертїлюбив сїм менших турецьких портів, та бачив цїлі тunion уоружених Арабів. В Містаті, около 150 миль від Тріполїсу, Араби збудовали собі два форти доях ховають ся підчас бомбардовали Командати італїйських військ готов, лять ся саме тепер до підприняття енергічнїйших воєнних операцій.

¶ Нова република. Нарешті побідив хінський нарід і скинув з себе ярмо наїздників. Через 350 літ панували над Хінцями цісарі з дому Манджів (Манджурів). Прийшов конець їх панованю. Мусїли виречи ся своїх прав і привілеїв. І ось маємо в Азії нову републику. Перший президент Юан Ші-Кай (др. Сун-Ят-Сен був тілько провізоричним президентом на полудни) повідомив всї европейські правительства про свій вибір і зажадав признаня нової републики. На будинку хінської амбасади в Вашінґтонї вивішено дня 18. с. м. (день нового року Хінців) нову державну хоругву. Є се стяг, що має аж пять барв: червону, білу, синю, зелену і жовту. Задля якихсь формальностий стяг сей по трох мінутах знято, а вивісять його вже на стало аж пізнїйше. Сьвітові держави признають хінську републику мабуть аж тодї, коли вже буде утворений перший республиканський кабінет.

¶ Добрий помисл. В одній місцевости в Канаді вибухла в домі пожежа. Огонь загородив вихід і жінка з дитиною на руках не знала що робити, бо вікно було за високо від землї і скакати було дуже небезпечно. Та поміж зрителями найшли ся люди, що мали голову на карку. В одній хвилї наскидано під вікно велику купу снїгу. Загрожена огнем мати кинула в сей снїг наперед свою дитину, а відтак скочила туди сама. Розуміє ся, що обоє вийшли цілі і здорові, бо снїг був мягкий і потовчи ся об него не можна було.

¶ Без хліба і праці. Німецькі і чеські богачі-капіталісти викинули із своїх фабрик десять тисяч робітників на вулицю. Робітники, їх жінки і дрібні діти остали без куска хліба. Вони звернули ся до всїх робітників в Чехах з просьбою о поміч.

¶ Хитрі злодії. Дня 20. м. м. доконано у Віднї, у одного з тамошних ювілєрів крадіжи серед таких обставин: До склепу прийшов післанець, який вручив купцеви письмо із звісткою, що його жінка занедужала на улици і ратунковий віз відставив її до дому. Ювілєр зачинив склеп і поспішив домів, де застав жену в повнім здоровлю і не знаючу про нїчо. Супроти того вернув ся ювілєр сейчас до склепу, який тимчасом став ся жертвою величезної крадежи.

¶ Веселка в зимі. Недавно у Відни зауважали на небі веселку. Появила ся вона десь о 9-тій год. рано. Мала дуже гарні барви. Близько неї видно було другу, невиразно. Се явище тревало лише кілька хвиль, а відтак все зникло. Справді, цікава собі та сегорічна зима. Раз болото, другий раз лютий мороз, або гарний погідний день наче на весні.

¶ Добуто скарб. В Лешневі, над Стиром, викопали селяни скляну чотиробічну фляшку з дещо ушкодженим шийкою, а у фляшці найдено вісімсот кільканайцять дрібнійших монет всякого рода. З поміж них удало ся інжінєрови Андреєви Корнеллї уратувати 745 штук разом з фляшкою. Значну часть монет (275 штук) творять дрібні польські монети з часів Яна Казимира, а побіч них є по кілька до кільканайцять штук монет пруських електорів, Юрія Вільгельма і Фрідриха Вільгельма, а далі шведські шелеги королів Ґустава, королевої Христини, врешті монети данського короля Християна II. Монети загалом добре удержані. Здогадуть ся, що сї монети разом з фляшкою походять від якогось жовніра, що з польським гетьманом, Стефаном Чарнецьким, відбував похід в Данії.

¶ На кризі. Недавно тому в Астрахані, в Росії, відірвала ся крига леду, на якій находило ся 109 рибаків і 34 коний. Крига разом з рибаками і з кіньми поплила на море і досї не відомо, що з нею стало ся.

¶ Штука анонсования. Одному Анґлїйцеви в Льондонї украв хтось підчас богослуження в костелі новий, шовковий парасоль. Анґлїєць той не міг віджалувати шкоди, тож поступив до редакції часописи і подав анонс: „В неділю пропав менї в церкві сьв. Петра новий, чорний, шовковий парасоль. Хто його знайшов, зволить віддати за нагородою під адресою Н. Н.". На дармо ждав він кілька днів. І жаль йому стало, що до пропавшого парасоля доплатив ще й належитість за анонс. Зайшов отже до редакції і став там нарікати на безуспішність анонсования. Редактор, вислухавши уважно його жалів, відповів спокійно: „Анонси, то знаменита річ, тільки передовсїм треба вміти анонсувати. Позвольте, що я сам уложу вам інсерат! Другої днини можна було читати в часописї слідуючий інсерат! Другої днини можна було читати в часописї слідуючий інсерат: „Добре знана особа, яку підглянено, як послїдної недїлї в костелї сьв. Петра зручно присвоїла собі чорний, шовковий парасоль пана Н., зволить його віддати добровільно під адресою Н. Н." На другий день рано найшов властитель парасоля в передпокою свого мешкання не один а 12 чорних, шовкових парасолїв. На кождому був дочеплений маленький білєтик з просьбою о дискрецію.

Під розвагу.

Слідячи за нашою роботою на земли Вашінґтона мусить кождий прийти до сего переконаня, що у нас взагалі беручи нема найменшої навіть єдности. І то нема єдности на поли церковнім, нема її і на поли народнім.

Аби не бути голословним, хочу звернути увагу ріжних наших патріотів в Америці на одну річ, яка має місце тепер, а яка власне вказує на брак сеї єдности. — Всіх вже наперед прошу, щоби не брали мені сего „во зле", ані на карб якоїсь гордости чи зарозумілости, бо-ж я не хочу нікого уразити.

Річ мається ся в тім.

Не так давно з'їхали ся були сьвященики і дякоучителі ню-йорської околиці як також деякі наші передові люди, щоби обговорити справу обходу столітних уродин Маркіяна Шашкевича. Безперечно справа се великої ваги, бож знаючи чим був Шашкевич для нас, обовязком нашим було осьвідомити і наш нарід і показати, хто був Шашкевич та що зробив для нас.

Ми зібрані були пересьвідчені, що на американській земли не буде ані одної місцевости, деб не обходжено сего сьвята. А вжеж сей обовязок впадав якби каменем на плечі в першій мірі всіх сьвящеників, хочби вже з сеї причини, що й Маркіян був сьвящеником. І як гарна нагода була для нашого сьвященства познакомити наших поселенців в Америці з Маркіяном, пробудителем галицької Руси і „апостолом правди і науки"....

В тій отже найліпшій вірі зібрані патріоти рішили утворити комітет, який уложив би відповідну відозву і загрів американську Русь до уладженя сьвята в честь Шашкевича.

Щоби-ж по тім сьвяті лишилась також якась памятка, ухвалено оснувати „фонд ім. Маркіяна Шашкевича", який опісля поважнійшою сумою мав піти на „Рідну Школу" в нашім рідним краю. Сим способом американські Русини були показали своїм братям в Галичині, що ми відчуваємо їх долю і недолю і радїб їм прийти солїдарно в поміч.

Здавало ся, що успіх буде величавий! Аби показати, що тут є справа загальна, а не якогось одного стану, вибрано до сего комітету сьвященика, дякоучителя і двох з головних урядників Р. Н. Союза. Нікому з нас не могло ходити о якийсь „гонір", ніхто з нас о се достоїньство не старав ся. На тім з'їзді вибрано сей комітет і поручено йому цїлу справу.

Я написав відозву і вже наперед тішив ся, що може хоч раз злучить нас всіх Маркіян! Бо о щож тут ходило? Урядити на кождім, кождісенькім плейсї хочби який-такий концерт, або бодай відчит, відправити в церкві панахиду, а дохід з сего заслати на руки касієра комітету — се прецінь не трудно.

От і цїла робота, через котру мав наш нарід пізнати Шашкевича, а із скиненних при тім способности центів малось підпомочи „Рідну Школу" в краю.

Минуло вже кілька місяців, а в касі — аж сьміх людям сказати, раптом всього аж $265.12 (ч. 8. „Свободи") і то не з цїлої Америки, а лиш cї гроші надіслало кілька громад.

Чому се, запитаєте?

Бо в нас нема єдности! Кождий йде своїм путем, не дбаючи о річ загальну. — Що там кого обходить — певно думав собі неоден наш патріот — що завзав ся якийсь там комітет в ню-йорській околиці? Алеж я в тім комітеті не є. Нехай би були віднесли ся до мене, до мене написали, мене просили, менша о то чи я в Пенсильвенїї чи Конектікут, чи Іллінойс... то може бувби я старав ся о се, а так самі розпочали, то най і самі роблять.

Як я уряджу сьвято Маркіяна — думав собі певно другий патріот — то я буду знав де заслати сї гроші. Я не дитина, аби мені хто гроші, які я зберу посилав до краю, я знаю сам дорогу на почту.

Або як уряджу сьвято Маркіяна — повтаряв собі третий — патріот — то я буду знав, на що призначити з него дохід. Що мені має якийсь там собі комітет диктувати. І так в безконечність...

Звідси вийшло таке, що дуже многі патріоти сего сьвята еще цїлком у себе не устроювали, лише зовсїм з'їґнорували Маркіяна і не уважали за потрібне використати нагоду народного ювилею і просьвітити меншого брата.

Другі по просту за лїниві до сего взяти ся. Не хоче ся їм обробити відчиту, подбати о вивчене хору і деяких декламацій.

Треті допера розмахують ся, але коли се наступить — Бог один віст!

Четверті правда поуладжували в себе сьвята, подекуди навіть величаво і з реклямами, але дохід з сих сьвят віслали самі до краю на „Рідну Школу", бо вони уважали собі за річ нисшу їх чести післати сей дохід на руки касієра істнуючого комітету, хоч сї центи на одну і ту саму цїль призначені.

А в кінци знайшли ся і такі патріоти, що цїлком з'їґнорували комітет, а радше „Рідну Школу" в Галичині і весь дохід з сего сьвята призначили собі на свої місцеві потреби як прим. на церков, на школу і т. п. і т. п., без взгляду на се, чи тою сумкою їх церкви чи школи дуже збогатіють ся чи нї. А противно, колиб такі сумки хочби і невеличкі кожда парохійка злучила разом, то булаб для нашої „Рідної Школи" дуже поважна признака.

Та щож, коли у нас шукає ся часто лиш свого я, і-я! аби йно не так як в людий. Особисті погляди, особисті якісь урази, особисті амбіції у нас Русинів (а головно скажім собі правду у сьвящеників) грають велику ролю.

Подивім ся прим. на Нїмців, Чехів, а хочби і Поляків, яка у них солідарність в народних справах, які у них суми складає нарід ставши рамя об рамя. — А у нас?...

У одних байдужність до всякої народної справи, у других робота на свою власну руку і т. д. і т. д. і т. д.., а всьо звернене на те, аби лише не разом, не спільно...

Отсих кілька слів хотів я днесь піддати під розвагу американської Руси, але лишень яко предсїдатель комітету фонду ім. Маркіяна Шашкевича. — Я слїдив кожде число „Свободи", я читав всї описи, кілько, де, зложено і на яку цїль обернено, — а понеже вже великий час минає, а зазив ідеалу Маркіяна не много здїлав, я відважив ся на сей нинїшний крок і постановив собі для добра загальної справи сказати правду в очи.

Думаю, що за се ніхто на мене не прогнїває ся, бо я кажу ще раз, що се роблю не яко Чаплинський, а предсїдатель комітету, до чого почуваю ся з свого обовязку.

Єще однак не все страчене. Лучше пізнїйше як нїколи. Тому отсею дорогою звертаю ся в першій мірі до Всеч. ОО. Духовних — дальше до всіх Ч. Дякоучителїв і визначнїйших патріотів на всїх плейзах: **Помяніть Маркіяна!**

Тепер в часї посту приготуйте відчит, сьпіви і декламації і на взір відбутих сьвят урядіть як найскорше у себе таке сьвято, а нарід буде Вам вдячний і радо скине лепту на „Рідну Школу".

Колиб хто мав трудність в виробленю відчиту про Шашкевича знайде прегарно випрацьований відчит Всеч. о. Понятишина в „Свободі".

Ще раз застерігаю ся, що я не хотїв своєю дописею когось уразити або діткнути. Нічого иншого не мав я на думці, лише добро загальної справи.

о. Й. Чаплинський,
предсїд. коміт. ф. ім. М. Ш.

СПРАВОЗДАНЄ СИРАКЮЗЬКОГО КОМІТЕТУ ЗБИРАНЯ ЖЕРТВ НА „РІДНУ ШКОЛУ" В ГАЛИЧИНІ.

З подякою всім жертводавцям як і тим, що занимали ся збиранєм жертв на згадану в дописи в попереднїм числї „Свободи" цїль, і всім інтересуючим ся, подаємо се наше справоздане і спосіб як зістала зібрана згадана сума.

Дійствуючий комітет, вибраний до відсьвяткованя 100 літних уродин Маркіяна Шашкевича та збираня добровільних датків на Рідну Школу зібрав всїх гроший 134.86 дол. в слїдуючий спосіб.

Чистий дохід з Вечерниць з малими жертвами дня 10 груд.	24.50
З парастасу за упокій М. Шашкевича сего дня	10.00
З мированя сего дня офірував на сю цїль о. О. Пристай ..	8.00
З щадничої скриночки в парох. канцеляриї	12.00
На весїлю у В. Пов. пан. Михаїла Лїщанецького	6.56
З різдвянної коляди чл. Тов. Січи і Чит. Просьвіти на Р. Ш.	48.80
Новорічний дар для Вітчини Українське Тов. „Січ"	25.00
Разом всего зібрано	$134.86

Гроші зістали вислані на адресу „Діло" у Львові і розпоряджено ними в слїдуючий спосіб:

На Рідну Школу	500 К.
На приватний учительський семинар в Коломиї	50 „
На закупно 24 метрів квадратових землї під Український огород у Львові з новорічного дару Укр. Тов. „Січ" а над. на Р. Ш.	120 „
Разом з пересилкою $138.13 =	670 К.

Комітет доложив на оплату $3.73 до зібраної суми.

Імена жертводавців, що причинили ся більшими датками на Вечерницях суть: Іван Яворський 0.50, Мих. Куріца 0.35, Д. Митар 0.50, С. Мельник 0.25, П. Голик 0.50, П. Парибус 0.25, Н. Крук 0.25, і другі котрі імен своїх не подали, просимо до вибачення, що не суть їх імена оголошені.

На весїлю у Михайла Лїщинецького збирали товариші П. Парибус і Н. Крук. Ті, що подали свої імена до оголошеня суть слїдуючі: Кіс 1.00, Тимко Бочан 1.00, Василь Кучеровий 0.25 і другі (імен своїх не подали).

В день Різдва Христового колядували слїдуючі Січовики і члени читальнї „Просьвіти": І. Шеремета, Н. Крук, Ф. Парибус, О. Шеремета, Г. Трач, Т. Ячник, Г. Бедзісь, В. Сеньків, П. Голик, М. Попик, В. Кучерявий і Н. Дідуник.

Жертвували слїдуючі добродії: о. О. Пристай 3.00; по доляру: А. Вариян, Ю. Гриник, М. Дідуник, Д. Митар,Д. Матвіїв, А. Шмукайлюк, М. Кіянка, С. Попович, В. Кіянка, П. Коцур, К. Матвіїв, Т. Новинчук, Катерина Кіс, С. Вульчин і Н. Крук; по 50 цт.: І. Шеремета, Ф. Парибус, В. Сеньків, М. Дідуник, В. Кучерявий, С. Годжак, М. Попик, И. Трач, Т. Глива, Гр. Митар, Н. Федак, Т. Смельницький, Г. Гонца, Настя Шеремета, П. Тиктор, Настя Яновська, В. Фірман, Наталка Мачуґа Л. Кіт, З. Палагнюк, Г. Думяк, С. Кіндрат, Тереса Пишняк, М. Куріца, С. Лисяк, Т. Ячник, Г. Бедзісь, М. Паньків, Р. Конишевич, Г. Гуменюк, В. Боднар, М. Кіс, В. Гарматюк, Г. Трач; І. Осак, 0.75; І. Дмитрук 0.65; по двайцять пять центів: І. Тлумак, Г. Луцишин, Т. Андрусишин, Г. Зазуляк, Н. Мельник, Юлія Прищ, Юлія Лань, В. Красневич, Юлія Красневич, Катерина Фрайда, Анна Осінчук, Й. Збрик, Марія Іращко, М. Скалька, П. Голик, М. Дичко, Катерина Форемна, Гася Шеремета, М. Дембицький, Л. Мороз, Анна Ганчир, Марія Шаноска, Марія Шаноска, С. Пастух, Марія Мастова, К. Сушевський, М. Лїщинецький, Настя Шеремета, Д. Кіт, Ш. Кашубін, Й. Бугай, С. Трач, П. Годжак, О. Білобровка, А. Ґоджак, Марія Фуштей, Г. Митар, Д. Мацко, Гася Паньків, Ольга Полоз, О. Польник, А. Гичка; І. Оліник 0.40; В. Кіт 0.30; Зофія Гуменюк 0.20; Ксеня Застава 0.15; М. Пирожак 0.15; Явдоха Горбаль 0.15; Т. Ячник 0.20; А. Ваврич 0.10 і найдених 0.25. Всїх гроший заколядовано $48.80.

Всїм тим, що заняли ся збиранєм добровільних датків на Рідну Школу в Галичині, а іменно членам Укр. Тов. „Січ" і читальні „Просьвіти" як і нашому паронови, о. О. Пристаєви та всїм жертводавцям, складаємо як найсердечнїйшу подяку.

Сиракюзький Комітет для збираня добровільних датків на Рідну Школу в Галичині.

Николай Крук,
голов. чит. Просьв. і секр. Січи
Филип Парибус,
секр. читальні і голова Січи
Іван Шеремета,
кошовий і скарбник чит. Просьвіти.

Нові книжки і виданя.

Малі Козаки. Історичне оповіданє з часів Хмельниччини. Іван Петренко. (Виданє Руського Товариства педаґоґічного ч. 151.) Львів 1912. стор. 32, ціна 30 сот.

Нова книжочка Р. Т. П. призначена для молодіжи і має на цїли познакомлювати молоде поколїнє з нашою славною минувшиною з часів Хмельниччини. В селї Новій Волї в Галичині, великий рух, бо всї чекають на приход козаків. На громадській толоці зібрали ся хлопці-пастушки і радять, як приймати гетьмана. З великою цїкавостию слухають оповіданя старшого товариша про похід козацького війська і радісно приймають гадку, що треба і їм записати ся до козаків. На другий день орґанізують свій „курінь", збирають всяку стару зброю, між иншим церковний моздїр і хочуть іти напротив козаків. Але як раз в сій хвилї переїзджає дорогою відділ козаків: се сам Богдан Хмельницький зі старшиною. Хлопці з одушевленєм витають Гетьмана.

Книжочка ілюстрована щедро рисунками з козацького побуту.

Нова Буковина. Полїтична часопись. Виходить в Чернівцях (Буковина) двояким виданєм, одно що вівтірка, четверга і суботи, друге що четверга. Редакція і Адміністрація: Чернівцї, ул. Петровича ч. 4. Передплата: за триразове виданє річно 15 К., за тижневник 4 К.

Підгірський Дзвін. Двотижневник полїтичний, просьвітно-науковий і господарський. Виходить 2 рази на місяць, а то 6. і 21. кождого місяця в Сяноцї. Видає Евгенія Франчук. Одвічальний за редакцію Осип Шпитко. Передплата виносить на цїлий рік 4 К. Адреса редакції: Сянік, ул. Шкільна ч. 39. — **Зміст ч.** 1-го з дня 23. січня 1912: Посумнїли гори наші (вірш). Хто ми є, з чим йдемо в нарід тай чого ми хочемо? (Статя редакційна). Байка про хитрого лиса (фейлетон). Не дайте ся баламутити! Через що пропадає „Русь"? (Лист до редакції „Підгірського Дзвона"). Звідки взяло ся слово: „хам"? На збори, на віча! Що в сьвітї чувати? Новинки. Новомодні народні приповідки. Почта редакції. Оповістки.

Яворівський Голов. Часопись полїтично-просьвітна. (Орґан яворівської повітової орґанізації). Виходить в Яворові що 1. і 5. кождого місяця. Річна пренумерата 4 К. Письма до редакції і адміністрації належить посилати на адресу: Стефан Гавриш в Яворові, Галичина.

Звіт з діяльности Краєвого Союза Шкільного за час від 4. марта 1911 (від заснованя) до 1. жовтня 1911 р. Львів. Накладом Краєвого Союза Шкільного. — **Зміст:** І. Коротка історія заснованя і розвій. ІІ. Дїяльність. ІІІ. Жертви і декламації. IV. Підприємства. V. Шкільні комітети і приватні курси. VI. Приватні школи. VII. Касовий звіт. VIII. Прелімінар на рік 1912.

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

ANTHONY CURKOWSKY, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

K. KIRCZOW, manager
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА"
часопис для руського народа в Америці і орган „Р. Н. Союза", виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців $2.00
до старого краю на 12 місяців . . . $2.50
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Адреса:
„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Число телефону 498.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на акспресовім офісі, післіть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Українці!

В р. 1913 минає сорок літ, як виступив на літературне поле найбільший письменник Галицької України — **Іван Франко**. Протягом тих літ виходили з під Його невсипущого пера численні поезії, драми, оповідання, повісти, наукові розвідки, критичні і публіцистичні статі — взагалі розвинув Він таку широку й многосторонну літературну діяльність, як ніхто перед ним; ні по нім. Він також один із творців політичного руху серед народніх мас. І ніхто з більшим правом не може сказати, що посьвятив усе своє житє, усе своє знане, усю свою працю виключно рідному народови. Його не відстрашувало ні недовіре земляків, ні переслідування чужих, не побивав ся ані за карієрою, ані за визначним становищем, ані за майном — і з сеї причини не докоряв своєму громадянству. І як коли й падали докори, кидались слова гіркої правди і болю, то все і всюди з мотивів ідеальних, як вислів любови до народу. І сьогодня — по сороку літ безнастанного пожертвованя, коли Його здоровлє зломило ся, а творчість зустріла перепони, опинив ся в найневідраднійших обставинах.

Тому то тепер громаді слід показати свою вдячність і признане одному зі своїх найкращих синів. Ювилейний дар Іванови Франкови нехай буде символом сеї пошани. Протягом 1912 і 1913 рр. нехай попливуть грошеві жертви з цілої України, від заможних і бідних, від інтеліґентів, селян і робітників, нехай буде доказ, що Українці вміють цінити своїх заслужених людий не тільки — по смерти, а й за житя.

Ми підписані даємо тільки почин до сього діла. До збираня ювилейного дару просимо виключно наші товариства, інституції, часописи. Зібрані жертви буде приймати тов. вз. кред. „Дністер" на кн. ч. 8000. Що місяця буде оголошувати ся стан жертв.

Про те, як і коли має бути ужитий зібраний ювилейний дар, рішати-ме окремий комітет, зложений з представників головних українських товариств та інституцій: Наукового Товариства ім. Шевченка, Просьвіти, Українського Педаґоґічного Товариства, Руської Бесіди, Учительської Громади, Товариства ім. П. Могили, Жіночої Громади, Українського Студентського Союза, Дністра, Кр. Союза Ревізийного, Кр. Союза Кредитового та редакций тих часописий, що займуть ся піддержуванем думки і збиранем дару. Перше засідане сього громадянського комітету скличуть підписані в січни 1913 р.

Українці!

Маємо отсе змогу показати прилюдно, що ми в ряді зрілих і культурних націй.

Внявім се достойно!

У Львові, в лютім 1912 р.

В. Винниченко, В. Гнатюк, О. Кобилянська, М. Коцюбинський, І. Кревецький, В. Панейко, В. Стефаник, Г. Стрийський, С. Томашівський, ів. Труш, Л. Українка, С. Ефремов.

Імя Івана Франка надто голосне серед нашого народа, надто популярне, щоб повисші рядки потребували ще якогось обяснення.

Та і всякі шумні фрази заохоти до складання жертв на ювилейний дар найбільшому нашому живучому письменникови в сім місци зовсім зайві. Вони навіть виходилиб образою так Йому, як і нашій суспільности. Наш народ вже став на стільки культурним, що вміє оцінити велитенські заслуги, положені Іваном Франком для розвою нашого слова, нашого духа, нашої культури. А навіть і ті, що в політичних гадках не сходять ся з чільним представителем нашої літератури — і у тих не може бути двох гадок: отсе належить вдарити чолом перед великанськими заслугами для нашої літератури чоловіка, що весь вік свій скоротав, оручи наш вбогий переліг. А добуток літератури — се добуток усего народа, без огляду на партії.

Богатші від нас народи складають при подібних нагодах своїм чільним одиницям сотки тисячів, купують їм села, фільварки, віллї. Нас на таке не стати. Струна нашої народної жертвенности уже так натягнена, що ось гляди, як трісне. Але коли йде зложити дар людині такої міри, як Іван Франко, то народна вдячність не знає границь.

І тому ми, пускаючи отсей клич поміж наш народ, не взиваємо його до якихсь надзвичайних жертв. Але на 2000 долярів нас, усю соборну американську Русь-Україну все ще стати. Нас в Злучених Державах числять на 300 тисяч. Нехай з тої армії лиш що пятнайцятий почувати-ме ся до патріотичного обовязку, і зложить лиш по 10 центів — то вже зробить отсе невеличку суму, 2.000 долярів; і се буде отся „вдячність і признане одному з найкращих синів" Руси, буде символом пошани американської Руси-України для Івана Франка.

Жертви на сю ціль просить ся посилати на адресу „Свободи".

Поможіть страйкерам!

Антін С. Кунцьо, як предсідателя Руського Комітету страйкуючих робітників в Лоренс (Lawrence), Масс., надіслав нам довший лист з просьбою о поміч. Наводимо деякі важнійші місця з сього листа. „У нас тепер великий страйк. Повно війська і баґнетів. Русинів з Галичини є тут богато. Всї вони тепер без роботи і без кусника хлїба. Їх на кождім кроци переслїдують і гонять. Ми бачимо їх горе і зо слезами в очах просимо о поратунок. Браття-Галичани! Подайте нам хоч кусок чорного хлїба, бо крайна нужда між нами! Страйкуєм уже два місяці. Хто що мав, то за час страйку видав і тепер кождий без цента. Руських фамілїй є тут 25, а кожда фамілїя має по кількоро дітий. Самотних Русинів буде більш 200. Страйкуючі робітники инших народностий дістають від своїх родимців велику моральну й матеріальну поміч. Лиш ми одні Русини не маємо від своєї суспільности ніякого поратунку. Просимо Хв. Редакцію „Свободи" і Всечесних наших галицьких Сьвященників і галицьких Патріотів о милостиву поміч. Поможіть нам Христа ради, а Бог Вам за се сторицею нагородить."

До сього листа долучено дві анґлїйські відозви, в яких подасть ся причини страйку, горячі слова заохоти до борби з неподяними промисловцями і просьбу о поміч для голодуючих робітників. Одна відозва має наголовок: „Чи вовняні та бавовняні королї мають рядити нацією?" Другу відозву п. н.: „Help your fellow workers who need bread and your support" (Поможіть своїм товаришам робітникам, що потребують хлїба і вашої піддержки) наводимо в дословнім перекладі:

„Двайцять пять тисяч мужчин, женщин і дітий, занятих у ткацьких фабриках в Лоренс, переважно робітники з „American Woolen Co." вийшли на страйк з причини поменьшення платнї, яка пересічно не сягала висше як пять до шість долярів тижнево.

„Ткацький промисл, особливо часть вовняна, що має найвисше обезпечене (protection), платить найнизшу скалю платнї з поміж всїх промислів в Америці.

„Робітники осьміли ся запротестувати проти невиносимих обставин. Позаяк вони станули отверто за свої права і мали відвагу заявити, що з своєї праці мусять живити себе і свої родини, прислано до Лоренс наємних мілїтарних збірів, аби тероризованем робітників присилувати їх до повороту до праці.

„Ми робітники, що зробили свою нужденну пайку, аби одіти сьвіт, просимо тепер сьвіт праці і всїх симпатизуючих з долею робітників — хлїба.

„Складайте обильні жертви. Днесь ми у борбі, а хто знає, чи завтра ви не будете в потребі.

„Видано заходами Страйкового Комітету Ткацьких Робітників.

Йосиф Бедард, секр."

До повисшого ми скажемо від себе, що страйкери в Лоренс находять ся справді в незвичайно скрутнім положеню. Не мають навіть спромоги виживити своїх дітий і через те були приневолені віддати їх на якийсь час поміж чужих людий, по чужих місцевостях. В самім лише Ню Йорку находить ся під опору кількасот дітий лоренських страйкерів. Милосерні люди, переважно з робітничої кляси, отже самі бідаки, розібрали поміж себе голодні діти своїх нещасних товаришів з Лоренс і годують їх та приодївають зі шкодою для себе і своєї рідні. Та се для страйкуючих робітників не дуже велика поміч, бо й вони самі хочуть жити, хочуть бороти ся з ненаситними капіталїстами о поправу своєї гіркої долі. Хто бідному поможе? чи може богач?... Ні, богач помагає лише богачеви, і оба закладають болюче ярмо на шию бідака. Богачі не мають серця, а як мають, то лишень для песиків та котиків... Бідному робітникови поможе не хто иний, а брат-робітник, бо тільки він один розуміє його потреби, відчуває болї його серця.

Думаємо, що в тій справі нема що богато говорити, бо й непотрібно. Наші люди, якіб вони не були, мають одну дуже хорошу і дуже благородну прикмету, а саме: чутливість на людську нужду. Ми певні, що і в тім случаю наші братя-робітники не пожалують кількох центів на поратунок своїм страйкуючим товаришам. Розходить ся тілько о те, де посилати призбирані жертви, щоб вони дістали ся відтак у властиві руки. Хоч до сього не покликані і ніким не уповажнені, ми осьміляємо ся попросити на касієра сих жертв Вп. Д. Капітулу, гол. предсідателя нашої орґанізації. П. Капітула збирав в своїм часї жертви на страйкуючих майнерів в повіті Вестморелянд і вивязав ся із своєї задачі як не може красше. Нехай же наш Вп. Предсїдатель буде ласкав послужити добрій справі ще і сим разом. А нашу суспільність без огляду на соціальні ріжниції та політичні переконаня, просимо складати хочби і найскромнїйші датки, та засилати їх на адресу: Mr. D. Kapitula, McAdoo, Pa. — Два рази дає, хто скоро дає, а заратувати брата в крайній потребі, се обовязок християнський, за який і Бог щедро нагородить і люди щиро подякують.

Що хочете, щоби вам чинили другі, то і ви чиніть їм також.

З галицького Сойму.

Пяте з черги засідане галицького сойму відбуло ся дня 9-го лютого. Перед соймом польські власти згромадили небувалу скількість тайної і явної поліції. На засідане явили ся також і москвофіли.

Перед приступленєм до дневного порядку зложив наш посол; др. К. Левицький заяву, протестуючи проти праводсильности нарад з попередних засідань та жадаючи безпроволочного приступленя до справи виборчої реформи. Перейшов опісля на справу переговорів польсько руських що до реформи виборчого закона і закінчив свою знамениту бесіду словами:

„Ми хотїли мира, а ви його віднинули, тому піднимаємо борбу в імя рідного народа. (Оплески).

Пос. Старух кличе: Най живе виборча реформа. Проч з тим соймом.

Пос. Скварко: Най живе загальне голосоване.

По сім зголосив ся до слова голова староруського клюбу др. М. Король. Він заявляє, що ніхто не подивує ся, коли скаже, що він вповні солїдаризує ся з заявою, яку зложив передбесїдник. Се зазначує бесїдник через те, що в борбі о права народу нема партій лиш нарід (Грімкі оплески на лавах українських послів). Виборча реформа се справа, що обходить весь народ; вона має унормувати відношене народу польського з руським, а не відношене Поляків до одної з руських партій. (Оплески). Бесїдник мусить се ствердити особливо через те, що в частині преси появила ся чутка, начеб то партія стояла на иншім становищи як він у соймі. Се зробити мусить тим більше, що через писанину в Галичанині виринула чутка начеб посол Король і його тов. були проти руської національної курії. На се заявляє бесїдник, що він стояв і все стоїти буде за руською національною курією. (Оплески на українських лавах).

По сих заявах, коли сойм став радити над біжучими справами, вибухнула опять обструкция на лавах руських послів. Посол Старух, іґноруючи офіціяльного бесїдника, що щось шептав на трибуні, виголосив промову, відсилаючи шляхту до дому та пригадуючи їй долю прогнаних хиньских деспотів. Коли прийшла на порядок нова справа, счинила ся нечувана метушня. Українські посли Петрушевич, Макух і Кивелюк кинули ся до трибуни, яку окружили непробитою лавою польські посли. Маршалок не мав иншого виходу, як перервати наради. По замкненю засїданя посли ще довго не розходили ся а на сали лунали пристрасні оклики посла Старуха, що заповідав польським шляґунам прибутє до сойму руських хлопів в цїпами.

Послїдне, в ряду шесте засїдане гал. сойму відбуло ся дня 14-го лютого. Ще заки маршалок вітворив губу, аби формально відкрити засїдане, загреміли на українських лавах пульти, воздух продерли свисти сирен, свиставок, залоскотїли чинелї, заревїли труби, дзвінки, а понад сим оглушаючим гамором підносив ся невольний лоскіт монструального тарахкача.

Наради польських послів відбували ся на „міґи". Посол Король зі своїм клюбом брав чинну участь в обструкції. Лиш Дудикевич з приверженцями, як і пристало на панських плачених лакеїв, підчас цїлої сесії сойму ні раз не взяв участи в борбі, не хотячи наразити ся паньським верховодам.

По зладженю протоколу, о год. 12. заявив кр. маршалок, що засїдане замикає, та підніс оклик на честь цїса-

ря по польськи й по українськи, що посли гуртом повторили.

Ось так скінчила ся сегорічна соймова сесія, що почала свої наради 11. січня та через українську обструкцію вспіла відбути лише 6 засідань.

Ще залунали оклики в справі виборчої реформи і посли стали покидати салю.

Українські посли після засідання зібрали ся разом, щоб спільно відфотографувати ся. Тутже згадаємо, що на однім з попередних засідань вдало ся зробити кілька знимок з обструкції і їх обіцює помістити часопись „Діло" у своїм недільнім додатку.

„Нехай буде файт".

(Допись з Нортгемптон, Па.)

Хто знає, може й не один з нас не бувби тут в Америці, а єслиби й був то маби лекший кусник хліба, колиб покінчив ту науку, яку дає „Рідна Школа", а на котру власне збираєсь жертви. Не один з нас тяжко застогнав при піку і чоло обтер з кервавого поту при праці, та вітхнув: чом то я не учив ся в школах, щоб лекший кусник хліба мати? На се питанє майже кождому з нас насуваєсь сама відповідь — школи не було; а єсли й була, то не було чим оплатити. Отже не нарікай, не дивуй ся, брате, єсли там далеко, в твоїм ріднім краю, і тут, лунає клич: давайте жертви на Рідну Школу!

В „Рідній Школі" висше 1000 селянських діточок учить ся, добуває лекший кусник хліба, за дуже малою оплатою, а бідні за дурно. На одним плейзі сей клич приймаєсь і видає красні плоди, а на многих инших єсть він голосом вопіющого в пустині. Кілько то єсть ще ту плейзів, де замешкують Русини в більшім числі, а звідки не впала ще ані одна цеголка до тої великої народної будівлі. Нарікаємо на свою тяжку долю і на старі літа, годі їх вже поліпшити, але зато можемо — лиш трошки доброї волі — допомочи нашим дітям добути собі лучшої долі — через „Рідну Школу", щоб наші діти не тратили свої сили при піку, чи в майнах марно загибали, але здобувши в „Рідній Школі" лекший кусник хліба, звернули всю свою силу против народнього ворога, котрий на так довгі літа закув нас в кайдани.

Дуже красну гадку в тім взгляді подали браття з Syracuse, N. Y. кажучи: „Нехай буде файт"! Котрий з плейзів більше зложить на Рідну Школу, за се честь! Ану, якби взяли собі до серця ті взнеслі і патріотичні слова, не лише Ню Йорк чи Скрентон, але всі плейзи, де живе руське серце, то певно й ми дожилиби ще тої щасливої хвилі, що моглибисьмо сказати „в своїй хаті, своя правда і сила і воля"!

І в Нортгемптон, Па. завязав ся льокальний комітет, за ініціятивою Ілька Махіброди і Тимотея Тимошка, до збираня жертв на фонд „Рідної Школи", системою трійок. До того часу по обчисленю після „Свободи" кілько було викликаних, повинно бути у касієра около $50.00, а є лише $24.05. Отже, як бачимо, жертви пливуть досить мляво, а причина сего лежить в з вичайній руській байдужности. Один другого кликати може не лише по одному долярови; може се для кого забогато; але можна по по 50 і 25 центів. Дальше, кождий повинен кликати свого кума, краяна, або й свого ворога. Яка то буде культурна пімста на своїм ворогови, коли місто низького гніву, „укарає ся" його і закличе ся до зложеня жертви на „Рідну Школу". Зложив жертву, то й я вже „сатисфайт". Воно може видасть ся кому дивним, але зато є користне і розумне. Кождий повинен з великою нетерпеливостю очікувати „Свободи" і шукати, чи хто мене не кличе, бо се маю я собі за честь. Коли кличе мене, піду зложу відповідну жертву в призначене місце і кличу знов двох других. Хто кого викликав, а той не зложив, (хиба хорий хто в родині, або не робить) то можна такого цілком справедливо бойкотувати, або уважати його за чоловіка темного, що не розуміє так красної цілі. Пояснив я ще раз систему трійок, бо знаю, що не кождий розумів її як слід.

Через піст, менше випиймо, та прокурім, а єфайтуймо Русинів-патріотів з Syracuse, N. Y., котрі зложили в короткім часі 500 К. на Рідну Школу. Ану до діла!

Нортгемптонець.

Ювилейний Фонд ім. Маркіяна Шашкевича.

Оголошено в ч. 8-ім $265.12

На хрестинах у д. М. Бігуна в Adamsburg, Pa., за почином д. Юст. Медвідя, зложили слідуючі: М. Бо- гоніс 1.00; М. Бігун 50 цт.; Ю. Медвідь 30 цт.; В. Томашевський, В. Павелко, Юлія Бігун і Й. Духловський по 25 цт.; С. Кац і Анна Вогоніс по 20 цт.; Б. Щіпітка і Гнат Філоват по 15 цт. Разом 3.50

На весїлю у п. Л. Кулича в Jersey City, N. J. зібрав поміж весїльними гістьми д. А. Шостак 1.10

На хрестинах у п. І. Мадзіка в Derby, Conn. зібрав д. А. Шостак 2.00

Разом $271.72

Всякі дальші жертви просить ся висилати на адресу касієра фонду: S. Jadlowsky, Box 76. Jersey City, N. J.

о. Йос. Чаплинський, пр.,
Сем. Ядловський, кас.,
Вол. Каськів, секр.

ЖЕРТВИ НА ФОНД „РІДНА ШКОЛА В ГАЛИЧИНІ".

З нагоди хрестин Володимира, сина пп. Теофілія і Валерії Лагодинських, властителів буфету „Україна" під ч. 1465 W. Chicago Ave., Chicago, Ill. зібрали ся його знакомі і приятелї та на внесок підписаного зібрали $9.15 на шкільний фонд.

Мих. Яворський.

NORTHAMPTON, PA.

Семен Сеник зложив на „Рідну Школу" $1.50 і кличе: Яцка Грабара і Василя Мулу з Slatedale, Pa.

Іван Мула зложив $1.00 і кличе: Павла Суліка і Леся Антонишиного з Slatedale, Pa.

Василь Коваль зложив $1.00 і кличе: Гриця Іванового і Михайла Ковалишиного з Northampton, Pa.

Rev. E. M. BARANSKY
Box 2.

ПОЗІР! РОДИМЦІ! ПОЗІР!

Заходом Товариства „Запорожська Січ", в Ню Гевен, Конн. відограє ся перший раз театральне представленє

„НЕВОЛЬНИК"

драма в 5-ох діях,
в німецькій гали, 287 Востер стр.
Ню Гевен, Конн.
в суботу, 9-го марта 1912 р.

Початок о год. пів до осьмої вечером. Ціни місць: Крісла І-рядні 50, ІІ-рядні 35, галєрія 25 центів.

Запрашаємо всіх Родимців, так місцевих як і позамісцевих до ласкавої участи.

Подяка.

Отсим складаю подяку п. Дм. Капітулї, гол. Предсїдателеви Р. Н. Союза за ласкаву жертву на фонд Стефановича $1.00.

Рівнож складаю подяку всім, що но хрестинах у п. Петра Феша в Homestead жертвували на рідну школу. Імена жертводавців суть: п. Петро Феш 1.00, Вацко Іван 25 цт., Юрко Миклянич 10 цт., Юрко Чума 25 цт., Михайло Чума 25 цт., Стеф. Милян 25, Мих. Іванчо 25, Ів. Химчак 1.00, Йосиф Ваксий 10 цт., Анна Раган 25 цт., Андрей Раган 50 цт., Йосиф Гаврило 10 цт., Стефан Рега 25 цт., Павло Мігач 25 цт., Мих. Каленцкий 10 цт., Гнат Євусяк 25 цт., Павло Мілєр 1.00, Стеф. Ріпер 25 цт., Мих. Кантрач 30 цт., Юрко Ігнат 10 цт. — Разом $6.75.

Спаси Біг за жертви. Гроші сі вістали заслані до касієра Комітету.

Слава Ісусу Христу!

о. М. Данилович.

Оголошене.

Отсим подаю до загальної відомости, що Комітет фонду бл. п. о. Н. Стефановича заслав 6.000 корон на рідні школи в Галичині через German Savings & Deposit Bank в Pittsburg, Pa. чеком No. 779638 Febr. 20, 1912 до Краєвого Союза Кредитового у Львові. За Комітет

о. М. Данилович.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Повідомляєть ся отсим весь український загал, що на спеціяльних зборах товариства „Український Народний Дім" в Ню Йорку, відбутих дня 26 с. м., вибрано слідуючий уряд: І. Романишин, предс.; Д. Підгірний, кас.; В. Білинський, секр. фін.; О. Заплатинський, секр. рекорд. — За Уряд тов.: Вол. Білинський.

Конкурси.

Гр.-кат. парохія в Оборн, Н. Й. пошукує дяко-учителя. Зголошувати ся можуть дякоучителї тілько з добрим звучним голосом і біглі в провадженю хорального сьпіву. Платня і близші услівя у о. Фільмона Тарнавського в Auburn, N. Y. Box 204.

Парохія в Когус потребує дякоучителя. Платня $40.00 і доходи. Після здібностий підвижка. Вимоги: Нотний хор, школа, представленя. Жонаті першенство. Голоситись: Rev. Pelensky, Cohoes, N. Y.

Пошукує дяко-учителя гр.-кат. парохія в McAdoo, Pa. Не робить ріжниці, чи угорський чи галицький, лиш має бути добрим діріґентом, моральним чоловіком, мусить знати учити діти, хоральний сьпів і театральні представленя. Платня від 35 до 40 дол. місячно. По близші пояснення прошу голоситись на адресу: Андрей Капітула, McAdoo, Pa.

УСЛІВЯ ПОВОДЖЕНЯ.

Підчас війни з Індіянами майор Годсон писав так до приятелів: „Коли я поборю Індіянів, то буду завдячувати се доброму травленю". Він розумів, що цілковите здоровлє є найвартісніщою помочю до побіди. Можемо щоденно бачити людий, яких карієра зістала звихнена на усе тільки по причині злого здоровля і нужденного травленя.

Позвольте нам пригадати, що Трінера Американський Еліксір Гіркого Вина є таким средством, на яке можете полагати в усіх случаях нестравности, в усіх болях маючих в нестравности свій початок. Уживайте се вино сейчас, як лиш спостережете якусь зміну у своїм щоденнім апетиті, силі або вазі. Се вино додасть нову силу вичерпаним органам, скріпить травленє, облегчить обструкцію, поможе на біль голови, кольки, ревматизм, невральгію. Є воно добрим ліком проти анемії, нервозности, страти на вазі, взагалі у всіх хорлявих недугах. По всіх друґґерах.

JOS. TRINER
1333-1339 S. Ashland Ave. Chicago Ill.

Пошукування.

Де є Марія Лисейко,

родом з села Михновець, повіт Турка, Галичина. Чотири роки тому як приїхала до Америки. Пошукує її рідний вуйко. Хто би знав про ню або вона сама, нехай зголосить ся на адресу: Іван Пізнак, 208 W. 26 Str., New York, N. Y.

Пошукую кревних: брата Ілька Перекінчик, сестри Марії Перекінчик, віданої, і вуйка Івана Ковталюк; походять з Тлустого, пов. Заліщики, десь мають перебувати в Ню Йорку. Хтоб знав про них, або вони самі, нехай зголосять ся на адресу: Alexander Малаховський, 203 River Str., Woonsocket, R. I.

Де єсть Олекса Яцевич родом з села Гладишів, пов. Горлиці. Пошукує його сестра в важній справі; він сам або хто инший нехай ласкаво повідомить мене на слідуючу адресу: Павлїна Дутканич, 32 Water St. Derby, Conn.

Де суть Володислав Бурий і Андрей Когут, члени відділу 59-го Р. Н. Союза. Мають находити ся десь в Ню Йорку. Хтоб з наших панів Союзовців знав дещо про них, або вони самі, нехай будуть ласкаві повідомити про се секретаря відділу 59: Andrew Owad, Box 36 Vanderbilt, Pa.

НАДІСЛАНЕ.

В. Л. Швенк, властитель фірми банкової: Гроховського і Ком. просить о поміщене слідуючого повідомленя:

В хвили замкненя аґенції Пшестпельского (ул. Стантон ч. 185) в Ню Йорку, через американський уряд, знаходила ся в льокали аґенції дуже численна почта для костумерів, котрі позіставали в зносинах зі згаданою фірмою. Завдяки моїм староням удалось мені дістати зізволенє на перенесене всіх листів до мого банку в Ню Йорку, ул. 7 Е. число 111-115, де всі ті, котрі надїють ся листів насліпних і листів тих, котрі мають доперва прийти, можуть їх відбирати. Звертаю увагу інтересованим, що межи тими листами є богато тамтогорічних, котрі затримаю ще місяць, а потім буду звертати їх [illegible] з поворотом Прошу отже всїх, котрі сподіють ся листів, зголосити ся до моєї фірми банкової на ул. 7. і відбирати листи. При тій случайности доношу всім костумерам аґенції п. Пшестпельского, що в моїм банку можете відбирати свої листи, а заразом прошу о прочитане мого оголошеня в сій часописи, знаходящого ся на 4-ій стороні по новинках.

Банк отвертий від 8 рано до 9 вечером, в неділї і сьвята від 9 рано до 4 пополудни.

В. Л. Швенк,
властитель фірми банкової Гроховський і Ком.

ВІДЧИТ

о. П. Понятишина на Маркіяновім сьвяті в Перт Амбой, Н. Дж.

(Дальше).

Згромадивши так коло себе своїх товаришів та розбудивши в них почутє народности, став Маркіян при їх помочи здобувати для нашої мови, так сказати-б, право горожанства у письменстві. Іменно вже в 1833 р. зладив він книжечку під заголовком „Син Русї". Вона містила в собі 14 віршів. Деякі з них написав сам Шашкевич а инші знов вірші написали за його понукою другі його товариші-богослови. До Маркіяна приміром належить „Слово до чтителей руського язика", до яких то почитателїв він кличе між иншим так:

„Дайте руки, юні други,
Серце к серцю най припаде.
Най щезають тяжкі туги,
Ум охота най засяде.
Разом, разом! Хто сил має,
Гоніть з Руси мраки тьмаві,
Зависть най вас не спиняє,
Разом к сьвітлу други жваві".

А на иншім місци відзиваєть ся Маркіян до свого друга такими словами:

„Відкинь той камінь, що ти серце тисне!
Дозволь в той сумний тин
Най свободоньки сонїчко заблисне:
Ти не неволї син!"

Хоч та збірочка поезий нїколи не побачила денного сьвітла, то однак вона мала своє значінє тому, бо була се перша пробка Маркіяна і його однодумців — писати живою нашою мовою; був се перший слабенький пупляшок, що прозябнув на мертвій доси деревині народної письменности, а який віщував, що ся деревина єще не завмерла...

Перший Маркіянів стишок був печатаний аж в два роки опісля, значить в 1835 р. В скороченю має він наголовок „Голос Галичан", і Маркіян уложив його на те, щоби гіднійше звеличати 66-лїтну річницю народин тодїшного австрийського цісаря Франца I., яке-то сьвято обходили питомцї духовного семинаря. Друковано його лише в 250 примірниках. Своїм змістом не є сей віршик нїчим замітний, противно він навіть досить напушистий; за те його красна руська мова була цілковитою, нечуваною доси новиною. Задля сеї якраз мови одушевлялись тим віршиком всї студенти, і він наче „будив мерців з гробу". Не дивниця про те, що не лише розхоплено сей вірш сейчас по його появі з друку, але й ходив він з рук до рук і то так в самім семинари як також у Львові, та в цілій Галичинї. Сей „Голос Галичан" є першим віршом, що появив ся друком в живій руській мові загалом у Галичинї.

В слїдуючім роцї держав Шашкевич в семинарицькім музею себ-то в сали призначеній до науки питомців по раз перший руську промову, якої слухали не тільки богослови, але й також настоятелї семинаря і запрошені гостї. Сей крок молодого питомця мусів вважатись тодї не аби-якою сьмілостію, і руська бесїда Маркіяна зробила на богословів таке вражінє, що „вся семинарія—як пізнійше сказав Головацький — была въ восхищеніи и рускій духъ поднесся о сто процентовъ". В наслїдок сего руського слова Маркіяна почали вже декотрі відважнїйші питомцї говорити між собою по руськи. — Відтак осьмілив ся Шашкевич виголосити у-перве по руськи проповідь в архикатедральній церкві сьв. Юра, де до сего часу проповідано панською, польською мовою або в дуже лише рідких випадках церковно-славянським язичієм. Ріжні церковні достойники у сьвятім Юрі були в тих часах скрайно ворожо настроєні до сего нового народного руху, що зробив ся був тодї між питомцями духовного семинаря тай безперечно мусїли вони за сей сьмілий крок Маркіяна глядїти на него як на якого зухвальця дуже кривим оком. Шашкевич однак на те все не зважав. Рівночасно з Маркіяном виголосили два його товариші, а се, Микола Устиянович і Юліян Величковський, також руські проповіди в двох инших львівських церквах, і так по раз перший зачало гомонїти живе руське слово в духовних науках з церковної проповідницї. Не потребую мабуть додавати, що Маркіян, ставши опісля сьвященником на селї, завсїгди проповідав лише чисто по руськи і в такій мові він свої проповіди списував.

Розуміючи вагу просьвіти простого народа в його рідній мові, зладив Маркіян в 1836 р. „Читанку" для людових шкіл. Сам Шашкевич написав вправдї до сего шкільного підручника досить мало, за те він начеркнув плян читанки та переглядав і вигладжував до друку ті твори, які йому надсилали для сеї читанки його товариші або знакомі. Та шкільна читанка не появилась однак друком зараз по її написаню чи радше уложеню, тільки значно пізнійше, бо аж в сїм лїт після Маркіянової смерти. Іменно видало її в 1850 р. тодїшнє лїтературно-просьвітнє товариство „Галицко-руска Матица" під написом: „Читанка для малыхъ дѣтей до школьного і домашного употребленія, сочинене М. Шашкевича", а три роки опісля вийшла вона другим накладом. Сей шкільний підручник не відзначав ся вправдї якимсь добірним змістом, бо були в нїм лишень такі річи, як „Повѣсти изъ святыхъ книгъ", „Повѣсти благонравніи" (моральні) та „Баснѣ" і „Пѣснѣ"; мимо сего однак стояла та читанка далеко висше від тих приміром підручників, які написав був відомий вже читачеви Іван Могильницький. Згадане товариство „Галицко-руска Матица" нахилялось вже тодї до москвофільства; тим-то, видаючи ту Маркіянову читанку, нагнено там її мову в сей спосіб, щоб учинити її більше подібною до мови російської. І сею власне обставиною дасть ся вияснити та нечиста мова, в якій вийшла по смерти Шашкевича уложена ним шкільна книжка.

В тих часах займало уми деяких галицьких Русинів таке питанє, чи не було б добре завести до нашого письма на місце руської азбуки латинський альфабет. Сей проєкт сплодив ся був ще кільканайцять лїт тому назад у галицькій ґуберніяльній президії і проти него виступав вже митрополит Левицький, про що я вже говорив трошки обширнїйше на иншім місци отсеї статї. — З поміж Русинів горячим прихильником введеня латинських букв до нашого письменства був руський сьвященик Йосиф Лозинський. Побіч граматики руської мови, яку він написав по польськи (вона була друкована аж в 1846 р.), видав Лозинський в Перемишли 1835 року книжечку „Ruskoje Wesile", в котрій, як вже сам наголовок вказує, описав він латинськими буквами весїльні звичаї руського народа в Галичинї. Річ очевидна, що коли б сей намір — замінити нашу азбуку латинським альфабетом — увійшов був в житє, то наше письменство в Галичинї було б роздвоїлось що до азбуки. Ту часть Русинів, які приняли б латинські букви, була б загнала та латинка до мови польської; а другі знов, що не хотїли б приняти сеї чужої нам форми до письменства, були б тим горячійше прилягли до азбуки і мови російської і так для руської письменности в Галичинї була б вийшла величезна шкода, а може й навіть цїлковита заглада.

Розумів се як слїд Маркіян і щоби протидїлати сему азбучному роздвоєню, на яке у нас заносилось, написав він по польськи брошуру: Azbuka i abecadło", що появились в Перемишли в 1836 р. Своєю розправою осудив Шашкевич дуже остро таке латинське новаторство у нашім письменстві і „простував на праву дорогу тих, що пустились на чужі слїпанки"... А про се „Ruskoje Wesile" Лозинського писав він вже в слїдуючім роцї між иншим так: „Найбільшою обманою, ба непрощеним гріхом в сем дїлї є, що писатель, відвергши азбуку питому рускую, приняв букви ляцкії, котрі цїло не пристають до нашого язика. Чи годить ся безчестити сьвятиню?..." На щастє та азбучна війна скінчилась нїчим, бо Русини, хоч і як були вони тодї ополячені, не дались нїяк зловити на ті хитрі пляни так чужих як і своїх, щоби запровадити латинку а радше польське абецадло до руського письма.

Но Маркіян набрав вже давно такого переконаня, що лїтература (письменство) повинна бути необходимою потребою не лише інтелїґенції, але взагалї цїлого народа, що отже її задачію повинно бути — ширити осьвіту між всїми людьми, які творять цїлість народа. Значить, Шашкевич задумав обняти своєю просьвітною дїяльностію не тільки духовний семинар чи загалом руську інтелїґенцію, але й як найширші народні маси. В тїй цїли приготовив він зараз після непоявившого ся друком „Сина Русї", а се в 1834 р. так званий альманах або иншим словом збірник, котрому дав назву „Зоря, писемце посьвячене рускому язику". Сей збірник містив в собі народні руські піснї і деякі инші поезії, були там такі оповіданя, що відносили ся до житя нашого народа, була там подана житєпись Богдана Хмельницького разом з його портретом і т. п. Та книжка була призначена так для інтелїґента як і простого селянина, і кромі самого Маркіяна найбільше до неї написав Яків Головацький.

За часів Маркіяна було таке право, що кожда книжка, зак появила ся на сьвіт, мусїла перейти цензуру, яка видавала свій осуд про те, чи дана книжка не містить в собі чогось небезпечного для держави або для державно-суспільного порядку та чи вона взагалї надаєть ся до друку. Для Галичини була така цензура, що властиво в урядовій мові звалась „ревізийним урядом книжок", у Львові при ґубернаторі. Йдучи отже за тими домогами закона, післав Шашкевич дня 4. мая в згаданім що й но роцї свою „Зорю" до цензури львівської. Там однакож не знали урядники, що мають з сею бідною „Зорею" зробити тому, бо хоч і були в тім ревізийнім урядї цензори від книжок польських, нїмецьких чи яких там, та не було там такого урядника, котрий умів би читати і розумів би руське письмо. Зрештою такого цензора до руських книжок зовсїм не було й потреба, бо-ж до тепер нїхто ще нїчого по руськи не писав. „Зоря" перележала отже у Львові трошки довше як місяць, а потім відіслано її аж до Відня, до знаного вже читачам славіста Варт. Копітара, аби він сказав про неї своє слово.

Копітар, перечитавши в короткім часї рукопись, видав про „Зорю" такий осуд, що її зміст є в ґрунтї річи гарний, що в цїлости „під зглядом мови, матеріялу і оброблення є вона досить основна", та що декуди визначаєть ся вона „навіть полетом". З другої однак сторони причепив сей Копітар до свого, так сказати б, лїтературного осуду одно полїтичне „але". Іменно він висказав побоюванє, що на руське письменство будуть дивити ся гнївним і зависним оком австрийські та російські Поляки як і не менше полїтичні круги Петербурґа і Москви задля сеї причини, бо руська письменність буде могла розвивати ся хиба коштом польського та російського письменства. Для Австрії отже — так каже він у своїй оцїнцї — насуваєть ся таке питанє: Чи може і чи повинна вона (зн. Австрія) підпирати тих Русняків (Малоросів) на кошт і на шкоду письменства польського? Чи повинна вона се робити на кошт і на шкоду письменства російського?..." В кінци-ж заявив Копітар, що він хотїв би знати, як задивляєть ся на „Зорю" львівський цензор.

У Львові однак не вміли оцїнити „Зорі", нї сяк нї так тому, бо, як я вже сказав, руського цензора там не було. З ґубернії отже зажадано від Копітара, аби він орік про „Зорю" на підставі тих цензурних правил, які загально обовязували. Таке остаточне своє оречене Копітар дїйсно видав отсими словами: „„Зоря" допускаєть ся після загальних цензурних норм! Тому однак, що маєть ся тут до дїла з дуже наглядним і чисто полїтичним фактом, я мушу насамперед урядово домагати ся, яку думку і мотиви має цензор львівський". Як видимо з сего осуду, то Копітар нїчого не мав проти „Зорі", беручи річ з лїтературного становища; но яко взірцевий австрияк-урядовець мав сей учений славіст на Русинів такі самі полїтичні погляди, що й загалом всї тодїшні австрийські державні круги.

Та „Зоря" спочивала собі у Відни ще пів року, а з початком 1835 р. відіслано її звідтам назад до львівської ґуберніяльної президії з тим, щоби вона звернула ся до гр. кат. консисторя і поручила йому вишукати такого чоловіка, що розумів би ся на полїтичних відносинах в краю, який отже був би компетентним сказати про „Зорю" послїдне і рішуче слово. Тим способом опинила ся рукопись альманаха у митрополита Михайла Левицького, а він знов передав її до розгляду крилошанинови Венедиктови Левицькому, що був тодї професором богословія на львівськім університетї.

Сей Венедикт Левицький осудив „Зорю" так, що вона нї своїм змістом нї своєю мовою анї зі згляду на полїтичні відносини, які панують в Галичинї, не надаєть ся до сего, щоби дати дозвіл на її печатанє. А митрополит знов, посилаючи свій доклад до цензурного уряду, написав між иншим те, що коли-б видано „Зорю", то вона пригадалаб Русинам ті сумні часи, як то колись угнетали їх Поляки так під полїтичним як і релїґійним зглядом і як то козаки під проводом Хмельницького мстились за ті утиски на Поляках. Спомини про ті історичні події жиють ще в народних переказах і „Зоря" ще більше-б ті спомини огірчила. Дальше арґументував Митрополит своє письмо і тим, що через виданє „Зорі" мали-б ті Поляки, що підозрівають Русинів і руське духовенство в католицизмі, добру притоку до розсїваня вістей, наче-б то Русини справдї прихилялись до Росії і до російської церкви тим більше, що те письмо написав гр. кат. семинарський питомець, який прибрав собі імя „Руслан". Врештї-ж заявив він отверто, що „Зоря" „не містить в собі нїчого путнього".

Що оба Левицькі безусловно „Зорю" осудили, сему остаточно не можна й так дуже дивуватись. Венедикт Левицький був прецїнь звісний із заскорузлости у своїх поглядах і поза своє богословіє він про нїщо инше в сьвітї не хотїв знати. Як отже побачив він у „Зорі" живу хлопську мову та фонетичну правопись і як перечитав собі в нїй деякі трошки сьмілїйші вискази, то вся новість мусїла видатись йому чимось таким, як єресь або сьвятотатство... А знов що до митрополита Левицького, то він, як ми вже знаємо, боров ся вправдї колись за руську мову в народній школї та за руську азбуку; та мова однак, в обороні котрої митрополит виступав, була церковно славянською або радше сею мішаною мовою, якою писали тодїшні Русини, а нїяк не була се мова така, яку Шашкевич завів до „Зорі". Те саме треба сказати і про азбуку, яку митрополит в своїм часї теж боронив, а яка була такою, що її уживаєть ся в церковних книгах. Впрочім, в своїм ореченю про „Зорю" руководив ся Михайло Левицький тим курсом полїтики, що віяв тодї на галицьких Русинів, а який-то курс був все таки для нашого народа неприхильний. Отже митрополит, осуджуючи „Зорю", хотїв запевно уникнути всего того, з чого моглиб Поляки збити для себе капітал проти Русинів...

Як там воно однак і не було, а про долю „Зорі", яка довший час, як ми се виділи, ходила від Анни до Каяфи, рішила оконечно реляція митрополита. Печатати „Зорю" уряд заборонив, а Шашкевич стягнув на себе задля неї чимало клопоту. Полїцийні іменно власти взяли його під свій нагляд і у Маркіяна відбула ся ревізія за забороненими книжками. Щастя однак хотїло, що нїчого нецензурного у него не найшли і Шашкевича полишено в спокою.

(Дальше буде).

Сьмішне.

Мошкові мисли.

Глубоко вчений рабін вибрав ся зі своїм прибічником у гості до свого товариша, що мешкав в далекій Польщі. Пара коний як круки чорних, при критій повозці мчала битим шляхом. Пізним вечером заїхали до корчми, що стояла на самоті в поли і сюди вступили на нічліг. Властитель корчми жид остеріг рабіна, щоби уважав на коні, бо тут заходять конокради... щоб коний не вкрали. Прибічник мусів при конях ночувати. Рабін пішов до комнати відпочивати, але йому не спить ся, важкі думки, наче марева, не дають заснути, бо боїть ся стратити коні.

Вечером йде рабін подивити ся, що робить прибічник Мошко, застав його серед думок і питає:

— Мойше, чи ти спиш?

— Ні, реббе, я мишлїм.

— О чім ти мислиш? — питає рабін.

— Я мишлїм о тім, де подіваєть ся лій як сьвічка горить?

— Коли ти так мислиш, — каже рабін, — то не будеш спати і допильнуєш коний; — і пішов спати. Коло години 12 в ночі схопив ся рабін і іде до коний, застає прибічника серед думок і питає:

— Мойше, о чім так мислиш?

— Мишлїм, — відказує Мошко, де подіваєть ся дерево в тім місци, де цьвях вбиваєть ся.

— А коли ти так глубоко думаєш, — каже рабін, — то не будеш спати і коний припильнуєш. Пішов рабін спати; та по півночи приходить знов до Мошка і застає його при думаню, та питає:

— О чім ти знов так думаєш, Мошку?

— Го, го, го, о чім я тепер думаю, — відрік Мошко, — думаю о судьбі Европи, о Росії і її конституції, о Туреччині, о Прусаках, що хотять з Поляками примирити ся, о українсько-польській угоді, тай о системі виборчій в „Ґаліції", а вкінци що робить моя Сура з діточками.

— Ну, ти Мошку глубше думаєш від мене, то я вже спокійний за коні; ну, ну, Мошку, мисли так далі, а уважай, щоби ми мали чим їхати. — І пішов рабін доночовувати.

Рано іде знов рабін до Мошка, щоби ладив коні, бо треба їхати дальше і застає Мошка замисленого.

— Мошку, — питає рабін, о чім ти тепер мислиш?

— Тепер мишлїм о тім, — каже Мошко, — що то таке є: стіни цілі, двері замкнені, я не сплю а коний десь нема.

— Ай вай! — крикнув рабін, — тепер закладай, Мошку, до повоза твої мисли тай утікаймо з відси, коли тут такі злодії, вони готові ще вкрасти твої мисли.

Між селянами:

— Що вам, куме, в сьвіті наймилійше?

— А щож... Та здоровлє найперше, а опісля що Бог дасть...

— А ви чогоб собі желали, куме Микито?

— Я... я... виборів!

В школї.

Учитель: Скажи менї, Михасю, кілько є три рази один?

Ученик: (мовчить).

Учитель: Скажиж, дитинко, кілько є три рази по одному?

Ученик: (мовчить).

Учитель: Коли мамуня дасть тобі один кусок хлїба з маслом, потім другий, а потім третий, кілько будеш мав разом?

Ученик: (по намислї). Як з'їм, буду мав досить!...

В судї.

Судія (до обжалованого злодія): Микита Загребенний: Кілько маєте літ?

Злодій: Не знаю...

Судія: То ви не рахуєте літ?

Злодій: Або літа то гуси або кури, щоб їх рахувати „для евіденції" що раня?

Книжки

котрі можна дістати в друкарні „Свободи“:

	цнт.
Ангел та пустельник	15
Америка	15
Американець, веселий образ з житя народу	15
Бери та читай	30
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з образками	35
В Старім і Новім краю	25
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий	10
Доля галицької сироти	5
Дещо про зьвірята	30
Дещо про права і суди	10
Дорога до сьвідомости	10
Еміґрант	15
Журавлї	10
Жите, зарібки. орґанїзації і т. п. в Зл. Держ.	15
Зуб за зуб	10
Казки за Циганів	10
Коротка історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казки про Жидів	15
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Народний рух австр.-угор. Русинів	15
Оповіданє про Алї Бабу і сорок розбійників	20
О підземних скарбах	25
Оповіданя про заздрих богів	10
Про нутро землї	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Рицар і смерть	5
Розмова Поляка з Русином	10
Релїґійні вірованя	20
Русько-анґлїйський тлумач	60
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люди	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товариска ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Унїя в Америці	20
Які то є люди на земли, з 20 образ.	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Хлопська доля	5

Друки.

Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Помяник за померших	10
Папері листові з вінєтами, оден	2

Молитвенники і книжки богослужебні та релїґійні.

Звичайна оправа.

Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хлїб душі	60
Хлїб душі. латинськими буквами	84
Дорога	52
Дорога, малий	32
Друг душі	50
Горі Серце	34
Ізборник Церковний, малий	70
Ізборник Церковний, мал. лат. бук.	70
Молитвенник, галицкий	66
Псалтир. малий	1.20
Сокровище Душі	80
Збірничок	55
Збірничок найкрасших пісень цер.	10
Ангельський хор, збірник народно-церков. пісень під ноти ч. I	25
Ангельский хор, часть II.	5

Гарна оправа.

Бог Надежда Моя	2.00
Хлїб Душі	1.80
Хлїб Душі. латинськими буквами	2.00
Дорога	1.70
Дорога, малий	1.00
Друг Душі	1.30
Горі Серце	1.10
Молитвенник	1.80
Молитвенник, латинськими бук.	1.80
Збірник	1.90
Збірничок	1.30

Замовленя належить висилати на адресу:

SVOBODA,
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЗАГАДКА (45).

Помістіть числа від 11 до 19 в кождій перегородцї в сей спосіб, щоб по доданю їх з кождої сторони випала сума 45. Одного і того самого числа не вільно повторювати. Кождій особі, що пришле нам поправну розвязку сеї загадки, дамо 4 гарні лоти, в чудовім положеню на Лонґ Айленд, лиш за $99.00. Звичайна ціна їх є $199.00. Маємо лиш кілька лотів, до роздачи як надгороду. Пишіть сейчас, як хочете користати. Прийдіть або напишіть по мапи і інформації до:

ABBEY REAL ESTATE CO.,
Nr. 59 Park Row,
Ruthenian Dept., Room 1012
NEW YORK, N. Y.

Дещо про початок письма.

(Дальше)

От наприклад погляне Індиянин на Індиянина.

Оба вони є так вимальовані, що аж виликують ся. Тільки оба мають инші знаки. З тих знаків довідують ся вони, що належать до двох собі ворожих племен. І тоді нїчо не здержить їх. Мов люті звірі кине ся один на другого і вертає аж по трупі свого ворога. Вони нїчого не говорили до себе. Зі самих знаків пізнали, що є племінними ворогами: з вимальованого тіла пізнали, що стоять на воєнній стопі. І тут були знаки їхнїм письмом — а скіра тіла папером.

Однак так само як скоро вималює ся щось на скірі, так само скоро минає час, прийде дощ і сполоще ту фарбу. Треба було винайти тривкійше письмо на людській скірі. І винайшли таке письмо, котрого анї не „звіє вітер, анї не змиє дощ". То письмо се так зване татуоване. Воно відбуває ся в той спосіб: Якоюсь фарбою або чорнилом пише ся на тілі знаки. Доки ще фарба не висохла, коле ся се місце острими шпильками або голками, кров витрискає і мішає ся з фарбою. Коли те поколене місце присохне і загоїть ся, то на тілі показують ся такі знаки, які були вимальовані фарбою.

Се є татуоване. Ми маємо дуже гострі голки і шпильки, а треба знати, що дикуни не мають всїх тих приладів. Вони не знають голок. Роблять се або кремінем, або кістками й рибячими остями — або по просту таки острими патичками. Длятого кождий мусить признати, що така „операція" є дуже довга і дуже болюча.

Наприклад у одного з новогвінейських племен Канаків, є звичай, що татують дівчата. Котра дівчина є більше татуована, та уходить за найгарнїйшу красуню. А що то дуже болить, то вони не дають ся і втікають. Кожда волить бути бридкою, аби так дуже не боліло. Онтому ловлять їх, вяжуть, і день в день наколюють.

А заким зроблять з неї справдішну красуню, то се потягнеть ся з кілька літ, бо наколюють тіло лише острими патичками.

Те татуоване спотикає ся майже у кождого з диких народів. З того видно, що майже кождому, хочби й найдикшому чоловікови є вроджений потяг, передати і почванити ся перед иншими своїми дїлами. Так само як в нас письмо, так само є в них татуоване. Так, як ми читаємо букви письма, так вони розуміють ся на своїх знаках і вміють нераз відчитати їх.

Вже Жиди знали навіть татуоване. І так пр. забороняє ся їм Мойсеєм (Мойс. 3. кн. 19,28) те наколюване. Але згадка про се, або може й потайне татуоване протягнулась у Жидів сотки літ так, що навіть пізнійше спотикаєть ся згадка в ріжних зворотах мови і в пророків.

Однак скіра людська не є ще так дуже тривким матеріялом. Чоловік вмирає а з ним гинуть також і на його скірі писані документи його дїл і подвигів. Справдї ще якийсь час паятмає його суспільність, однак виросте нове поколїнє, котре забуде про його славу, бо на його місце стане уже десять. Для того треба було пошукати тревалїйшого матеріялу, котрий переживає не тільки поодиноких людий, але також й цїлі поколїня. Таким матеріялом були дерева і скали.

Дерево стоїть нераз сотками літ і вирізані на нїм знаки хоч й позаростають, але лишать ся шрами. Опріч того служило письмо і знаки на деревах не так може на памятку грядучим поколїням, як скорше до взаємного порозуміня поодиноких людий. І так знаходили Европейці на деревах американських пралїсів не тільки ріжні, незрозумілї їм знаки, вирізані людською рукою, але на тих деревах знаходились ще вирити мапи поодиноких доріг ба й навіть околиць разом зі степами й ріками. Ті знаки мали служити для Індиян, щоби декотрий не зблукав ся в лїсї і знайшов відповідну дорогу.

Тривкійшим матеріялом до увікопамятнення себе, явились скали. Се був і твердий матеріял і він давав певність, що перестоїть не тільки сотки, але навіть і тисячі літ. Онтому почали великі люди і королї рити свої дїла на тих скалах. І нинї маємо ріжні такі скали переповнені ріжними знаками і написями.

З тим утреваленєм людських памяток зачинаєть ся можна сказати й дїйсне письмо і колиска всесьвітньої людської історії. Те письмо є само собою ще дуже просте. От пр. хотів якийсь король зіставити будучим поколїням звістку, що ось то він побив тільки а тільки ворогів. Тоді казав він вирити на скалі самого себе, а під собою дусив або бив иншого чоловіка. Кождий, хто поглянув на такий образок переконав ся від разу, що він побив якогось ворога. Коли хотів зазначити, що він побив більше як одного ворога, то коло того побитого давав ще одну, дві, три або більше паличок, і се означало, що він побив тільки ворогів, кілько було паличок з боку або під сподом. Хотячи знова зазначити, що він поборов лютого звіра, льва чи тиґра, малював його і себе коло нього.

В сей спосіб представлювано всяку річ образцями: хотячи, щоб будучє поколїнє затямило собі діло якогось славного чоловіка, мальовано усе в образках. І так повстало перше людське письмо, так звані гієроґліфи. Се образкове письмо розвинуло ся передовсїм в старинним Египті. Ще днесь мож там надибати стіни старинних храмів, палат та пірамід, з гори у долину замальовані густо образцями. Отсе і старинні книги, історія житьбутя того дивного народа. Днесь ми вже навчили ся відчитувати се письмо і дізнаємо ся з нього много а много цікавих річий.

Інакше знова було у старих Асирийців і Вавилонців. Писар брав цеголку, заострений ґвіздь і рив ним на цеголцї знаки. З початку старав ся він вирити такі образці, які були в египетськім письмі. Але се невдалось йому. Одного разу влїз ґвіздь і замість вирити якийсь образець, зробив він довгу лінійку. Длятого треба було змінити характер того письма. І Асирийцї й Вавилонцї змінили те письмо так, що його значки мали лише вигляд простих лінійок і клинців. Длятого їхне письмо називаєть ся клиновим письмом.

Тепер відкопали цїлі стоси табличок, позаписуваних тим клиновим письмом. Бо отсї народи складали ті свої таблички і переховували їх. На табличках описували вони свою історію, свої оповіданя, байки, повісти і т. д. Таким самим клиновим письмом позаписували великі східні королї на богицько скалах свої геройські дїла, подвиги і т. д.

Цїлі стоси клинових табличок можна оглядати нинї по велих музеях — і їх відчитують учені люди. А те письмо клинове є нераз так маленьке, що треба аж побільшаючого скла, щоби можна було його відчитати.

І так пізналисьмо вже, що Египтяни малювали своє письмо, а Асирийцї й Вавилонцї писали силяби клиновим письмом.

Тепер треба ще було зробити один величезний крок, щоби поділити і розділити мову на поодинокі виголоси, себто букви.

Се була дуже велика штука. Тепер видасть ся нам се дуже легеньким, коли знаємо докладно, що пересічно кожда мова дасть ся написати і прочитати 25 буквами. Але для того, що винайшов — се було дуже тяжким.

Але на жаль не знаємо ми імени того чоловіка, не знаємо також й народу, до котрого він належав. Ми мусимо подивляти лише ту штуку, яку содтворив він для людскости і разом з тим дикуном з Сандвіч — островів, сказати: „Штуку писаня мусїв відкрити людям сам Бог, щоби служила вона до їхнього щастя".

Також не знаємо ми й часу в котрім зістало відкрите наше буквове письмо. Тілько знаємо його первовзір який уживали в давнину Асирійцї, Вавилонцї, Египтяни, Жиди, Фенїкійцї і т. д. Віднайшли також учені один памятник того письма.

Коло давного фенїкийського міста Сідону викопали домовину одного короля Ашманазора, котра є цїла покрита новим, буквальним письмом.

Тою домовиною заінтересував ся цїлий учений сьвіт, котрий хотів пізнати як виглядає те первісне письмо. Її купив князь Лійне за дуже велику суму гроший і подарував до Парижа до мійського музея в Люврі. В невдовзі відфотографував сей князь написи на тій домовинї і подав сї фотографії в ріжних часописях.

Написи ті є ще писані дуже простими значкам. Є се лише самі якби протинки і палички, котрі лучать ся подібно як наші букви в слова. І з тих знаків догадують ся, що їх мусїв винайти або якийсь Фенїкієць або Вавилонець.

Однак і ту загадку розвязали почати учені. Буквальне письмо винайшов один чоловік, але він не міг полишити свойого імени, бо скривав ся з ним і зі своєю штукою перед иншими.

А на сей здогад спроваджує нас слідуюча річ.

Вже давнійше, коли, брались учені до відчитування клинових таблиць, то знаходили побіч клинового письма й инші знаки, котрих не могли ніяк відчитати. І доперва з тих фотоґрафій, які подав князь Лійне, пізнали вони, що ті незрозумілї знаки на клинових таблицях є такі самі, як те письмо на домовині короля Ашманазора. І з того догадують ся вони слїдуюче:

(Конець буде).

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1910—1912:

Духовний управитель:
о. Мих. Балог, R. 9, Box 8. Butler, Pa

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Іван Мартон, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодозій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Константин Поступак, McAdoo, Pa.
Теодозій Каськів, Newark, N. J.

Радні:
Іван Глова, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa.
Й. Ялечко, Ramey, Pa.
С. Маркевич, New Alexandria, Pa.
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добош, Lansford, Pa.

Орґанізатор:
Ілько Моранець, 1441 Emma Street, Chicago, Ill.

Головна Канцелярія „Р. Нар. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі). Jersey City, N. J.

ПОКВІТОВАНЯ З ВИПЛАЧЕНИХ ЗАПОМОГ З КАСИ Р. Н. СОЮЗА.

Ч. 2177 КВІТ $100.00
на сто долярів, котрі п. Михайло Квасінський отримав як надзвичайну запомогу за нев. слабість з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Philadelphia, Pa., дня 18. лютого 1912.
Михайло Квасінський.
Сьвідки:
Андрей Фіна,
Андрій Боднарюк.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Від. 239.
Гнат Кузьма, з. предс.
Т. Грицей, секр.

Ч. 2106 КВІТ $423.00
на чотириста двайцять три долярів, котрі п. Стефан і Юлія Кавчак отримали як посмертну запомогу по сині Захарі з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Ліщовати, дня 5 лютого 1912.
Стефан і Юлія Кавчак.
Сьвідки:
Володимир Гец,
Іван Сторожук.

Ч. 2160 КВІТ $200.00
на двіста долярів, котрі п. О. Леньо отримав як кошта похор. по Григор ю Смолинець з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Breslau, Pa. дня 14. февруара. 1912.
Осиф Леньо.
Сьвідки:
Ілько Дудусь,
Митро Грицишин.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Від. 30.
Осиф Леньо, предс.,
Панько Леньо, секр.

Ч. 2167 КВІТ $100.00
на сто долярів, котрі місц. уряд отримав як кошта похор. по Ільку Башнянич з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Taylor, Pa. дня 10. 1912.
Сьвідки:
Babpентий Грабосний,
Андрей Тиханевич.
Від місцевого Уряду Руськ. Народн. Союза в Америці. Від. 260.
Андрей Тиханевич, предс.,
Іван Грабец, секр.

Ч. 2170 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Михайло Козель отримав як посмертну запомогу по жені Анні з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Ernest, Pa. дня 12. Февр. 1912.
Михаіл Козель.
Сьвідки:
Стефан Кін,
Юрий Спантак.
Від місцевого Уряду Руськ. Народн. Союза в Америці. Від. 134.
Михаіл Товтен, предс.,
Михайло Спантак, секр.

Ч. 2174 КВІТ $200.00
на двіста долярів, котрі п. Николай Осюрак отримав як надзвичайну запомогу за утрату ока з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Plymouth, Pa. дня 10 февр. 1912.
Николай Осюрак.
Сьвідки:
Андрей Рудавский,
М. Ґбур.
Від місцевого Уряду Руськ. Народн. Союза в Америці. Від. 46.
Стефан Дробник, предс.)
Михаіл Ґбур. секр.

Ч. 2176 КВІТ $100.05
на сто долярів, котрі Яків Іваницкий отримав як надзвичайну запомогу за нев. слабість з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Swoyers, Pa. дня 18. февр. 1912.
Яків Іваницкий.
Сьвідки:
Миколай Іваницкий,
Павло Сусецкий.
Від місцевого Уряду Руськ. Народн. Союза в Америці. Від. 197.
М. Господан, предс.,
Андр. Мужецкий, секр.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

JERSEY CITY, N. J. „Тов. Українських Соколів", відділ 170, подає до відома всім своїм членам, що вибрано слідуючий уряд на рік 1912: Тов. Ст. Милянович, предс.; Андрей Савка, касієр; Андрей Шостак, секр. фінанс.; Михайло Микитишин, секр. рекорд.; Дмитро Редчук, капітан; В. Цісельский заступ. капіт.; Сень Марущак хорунжий; Ів. Вдовицький і Р. Малярчин, контрольори; Іван Гарматюк і Петро Онуфрів, надз. хорих; В Ренделюк, дверник. Рівночасно також подасть ся до відомости, другів Соколів, що місячні мітінґи відбувають ся кождої третої суботи по першім точно о голині 8 ій вечером в галі церковний, cor. Greene and Sussex Str., Jersey City, N. J. З всякими справами входячими в обсяг товариства просить ся удавати до секретаря, тов. А. Шостака або М. Микитишина, 83 Grand St. Jersey City, N. J., або п. Стеф. Миляновича 62 Sussex St. Jerssy City, N. J. Слідуючий мітінґ відбуде ся в суботу, дня 16-го марця в галі церковній. Товариство „Українських Соколів" принимає нових членів через місяць марець і цьвітень без вступного, а до Руськ. Нар. Союза після статутів. Вразі слабости платить 5 долярів тижневої запомоги, а вразі смерти 100 дол. посмертного. — Ст. Милянович предс.; Анд. Савка кас.; Мих. Микитишин секр. рекорд.

VANDERBILT, PA. від. 59 взиває своїх членів, аби безусловно явили ся усі на квартальний мітінґ. Нових членів буде принимати ся без вступного. Члени: Вол. Бурий і Андрей Когут єсли не являть ся на сей мітінґ і не вирівнають своїх довгів, зістануть вичеркнені з Бр. і з Р. Н. Союза. — Ф. Козловський пр., П. Коцан кас., А. Овад скр.

MAHANOY PLANE, PA. Бр. сьв. Прор. Ілії, від. 28 подає до відома, що вибрано слідуючий уряд на рік 1912: Гаврило Сопко предс.; Йосиф Копотонський заст. предс.; Ів. Криба секр.: Вас. Радь. зст. скр.; Петро Горват кас.; Ів. Мацік, зст. кас.; Ст. Рабіц і Ант. Куляса, контр. ком.; Яцко Яцила капітан; Гр. Гричишин поліцман; Ів. Керліцький дверник. Всі письма або вкладки місячні треба засилати на адресу секретаря: Іван Криба, Box 49, Mahanoy Plane, Pa. Котрий член не заплатить за два місяці своїх вкладок, буде виключений з Бр. і Р. Н. Союза. — Н. Сопко, прс.

ELIZABETPORT, N. J. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 142, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітінґ відбуде ся в суботу, дня 9. марта с. р. в галі під ч. 93 Liwington St. Початок о год. 7. вечером. Кождий член Братства має явити ся на той мітінґ. Член неявивший ся заплатить 25 цт. а урядник 50 цт. кари. — А. Дронжевський, секр.